

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλλ. σπουδῶν,
ἀξιοθὲν ἀργυροῦ μεταλλίου ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Δ'. Ὀλυμπιάδος,
καὶ χαλκοῦ ἐν τῇ παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1889.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1889

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΚΑΤ' ΕΠΙΣΤΟΝ
ΑΥΤΟΥ ΑΡΙΘ.

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

ΑΘΗΝΗΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ Τῃ ΟΔῳ ΠΑΡΟΡΘΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 12 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΡΙΜΗΝ ΚΗ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἕως, ἔτους καὶ εἰς αἱ ἑτάσεις. — Πραρίτων Διευθ. Ὁδ. Παρθενωνίου 14.

50 Ἰουλίου 1889.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

(1879—1889)

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Δεκαετίαν ὕλην μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν «Μημησομένων» ἠκολούθησεν ὁ «Θανάσης Διάκος» καὶ ὁ «Ἀστραπόγειαννος». Ὁ ἠρωϊκὸς συνδέων τὸ μυθωδῶς ἀδάμαστον πρὸς τὸ ἀγρίως εὐαίσθητον αὐτοῦ εἰς στίχους ἄλλοτε μὲν κτισπιρομένους ὡς πυρὸς λάβα, ἄλλοτε δὲ καταχεομένους δικτὴν χειμάρρου ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, ἰδοὺ ὁ «Ἀστραπόγειαννος» ἀποθέωσις τῆς Κλεφτουριάς. Ἄλλ' ἂν ἡ ἔμπνευσις ἐρίζεται ὡς ἡ δύναμις ἡ πληροῦσα τὸ ἐκτυλισσόμενον θέμα καὶ ὑπεισδύουσα βαθέως ἐν αὐτῷ, ἡ πανταχοῦ παρούσα καὶ προσδιδούσα εἰς αὐτὸ χαρακτῆρα καὶ εὐφρογὸν μορφήν, τὸ ἀληθῶς ἐμπνευσμένον ἔργον τοῦ Βαλαωρίτου εἶνε ὁ «Θανάσης Διάκος».

Ἄξισημεῖωτον εἶνε ὅτι κατὰ τὸ 1867, ἐποχὴν καθ' ἣν ἐν Ἀθήναις ἤνθει ὁ ψευδορομαντισμὸς, ἐκτυπωθὲν τὸ ποίημα τοῦτο ἡ νέα γενεὰ, ἡ δρώσα ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ὑπεδέχθη ψυχρότατα καὶ μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως. Περὶ τοῦτου μᾶς διαφωτίζει σύντομος βιβλιοκρισία ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ», γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Παπαρηγοπούλου. Καὶ μέχρι σήμερον δὲν ἀπεδόθη δικαιοσύνη εἰς τὸ ἔργον, ἐνθυμούμαι δὲ ὅτι ἕτερος ποιητῆς, ἐκ τῶν ἐπιφανῶν παρ' ἡμῖν, ἔλεγέ ποτε περὶ αὐτοῦ: «Ἀπὸ τὸν Διάκον ἀρχίζει ἡ παρκαμὴ τοῦ Βαλαωρίτου!» Τούναντίον πιστεύω ὅτι ἐν αὐτῷ ὁ Βαλαωρίτης ἀνῆλθε τὸ ζενοῦ τῆς ποιητικῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἡ ἀρματωλικὴ Μοῦσα βροντοφωνεῖ ἐν αὐτῷ γνησία, μᾶλλον ἀπέριτος καὶ ἀπηλλαγμένη τῶν φορτικῶν κοσμημάτων τῆς Κυρὰ Φροσύνης. Ὡς αὕτη, δὲν εἶνε ὁ «Διάκος» εἶδός τι λυρικοδραματικῆς μυθοπλαστίας, ἀλλ' ἀκριαφνὴς ὑπόδειγμα ἔθνικῆς ἐποποιίας. Ἄλλὰ δύναται παρ' ἡμῖν νὰ ἀκμάσῃ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ὅπερ κοινῶς κρίνεται ὡς ἀπρηχαιωμένον, ὡς εἶδός τι μεγαθηρίου, οὕτινος τὰ ἀπολιθώματα μόνον ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ περιεργαζώμεθα; Ἀκριβολόγος ἀπόκρισις θὰ μὲ

ἀπεμάκρυνε τοῦ κυρίου θέματος. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν αἱ πρόοδοι τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης ἀπεκάλυψαν καὶ παρέδωκαν πρὸς χρῆσιν τῶν πολλῶν πάσας τὰς ἐποχὰς καὶ πάντας τοὺς αἰῶνας. Φθάνει νὰ θέλωμεν καὶ παρακολουθοῦμεν τὸν βίον τῶν παρφημένων γενεῶν ὡς σύγχρονοι αὐτῶν ἰστᾶμεθα πρὸ μύθων καὶ παραδόσεων, ὧν τὸ νόημα ἦτο τέως ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς. Ἡ φιλοσοφία ἀνασκαπτει, ἀνακαινίζει, ἀναγεννᾷ τὸ παρελθόν, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι μία καὶ ἀμετάβλητος εἶνε ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ διὰ μέσου τῶν μεταλασσομένων αἰώνων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, ὑπὸ τοιοῦτον φῶς, ἐπὶ τοῦ νεωστὶ ἀνασκαφέντος ἐδάφους ὁ πανάρχαιος κορμὸς τῆς ἐπικῆς ποιήσεως δύναται νὰ ἀναδώσῃ νέους κλάδους καὶ φύλλα καὶ καρπούς. Ἰδιαιτάτα δὲ ἀρμόζει νὰ ἀναγεννηθῇ ἡ ἐπικὴ ποίησις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, ὡς συνέλαβε τὴν ἀναγέννησιν αὐτῆς ὁ Βαλαωρίτης. Τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν ἔθνος προχθὲς μόλις ἀπεχαιρέτισε τὴν ἠρωϊκὴν αὐτοῦ ἐποχὴν, ἐποχὴν μεγάλων συμβάντων καὶ θαυμαστῶν ἀναμνήσεων. Τί ἄλλο εἶνε τὰ δημοτικὰ κατασκευαστὰ παρὰ ἡ ὑψηλὴ αὐτοῦ ἐποποιία κατασπαρμένη εἰς τεραχία; Ὑπολείπεται ἡ ἐντεχνος συναρμολόγησις αὐτῶν. Τοῦτο τὸ ἰδεῖσθαι εἰς ὃ εἴταινεν ἐξ ἀρχῆς τοῦ σταδίου τοῦ ὁ ποιητῆς τοῦ Διάκου, ἀπέδειξεν ὅτι ἐν Ἑλλάδι δύναται εὐκλεῶς νὰ βιβιοθήσῃ ἡ ἐπικὴ ποίησις, ἀρκεῖ ὁ ποιητῆς νὰ κατέχῃ τὴν ἰκανότητα τῆς συλλήψεως καὶ διαπλάσεως αὐτῆς ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου Τέχνης· δὲν δύναται νὰ βιβιοθήσῃ διὰ τῆς «Τουρκομάχου Ἑλλάδος» τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, δύναται διὰ τοῦ «Θανάση Διάκου» τοῦ Βαλαωρίτου. Τὰ κυριώτατα γνωρίσματα τοῦ ἔπους ἀναγνωρίζομεν ἀρμονικῶς συνυπάρχοντα ἐν τῷ Διάκῳ. Ἀρμονία τῆς ὕλης πρὸς τὸ εἶδος καὶ τούτων πάλιν πρὸς τὴν γλῶσσαν ἀποτελοῦσι τὴν ἐνότητα αὐτοῦ ἀδιάσπαστον. Ὁ ποιητῆς ἀντλεῖ τὸ θέμα τοῦ ἐκ τῆς ἠρωϊκῆς ἐποχῆς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἧτις ἔχει πάντα τὰ πρόσφορα πρὸς ἐποποιᾶν στοιχεῖα. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εὐρίσκεται ἐν τῇ καταλλήλῳ χρονικῇ ἀποστάσει, ἧτις περιβάλλει τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα διὰ τοῦ ἀκτινωτοῦ στεφάνου τῆς ποιήσεως, συγ-

χρόνος δὲ κείται ἔγγυς ἡμῶν, ὥστε ἐν τῇ ἀπεικονίσει ταύτης νὰ πάλλωμεν καὶ νὰ ἐνθουσιώμεν, νομίζοντας ὅτι διατελούμεν ἐν κόσμῳ γνωρίμων καὶ προσιτῶν εἰς ἡμᾶς. Ὅσον καὶ ἀπέχῃ ὁ βίος ἡμῶν ἀπὸ τοῦ βίου ἐκείνων, καὶ ὅσον ἀνδιαφέρει ὁ σύγχρονος Ἑλληὴν τοῦ ἐπι τῶν χρόνων τῆς δουλείας, μεθ' ὅσα καὶ ἀν ἐλέχθησαν εὐφωῆς ἢ εὐγλωττίας περὶ τοῦ ἐναντίου, ὅσον καὶ ἀν ἠρηνῆ αὐτὸς ὁ Βαλαωρίτης «ὅτι ἐσβέσθη τὸ πολεμικὸν πνεῦμα τῆς φυλῆς», ὁ κόσμος τῶν πατέρων ἡμῶν παραμένει οικειότατος εἰς ἡμᾶς, ἐξάπτει τὰς φαντασίας καὶ συγκινεῖ τὰς καρδίας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος. Ἐξοικονομεῖ νὰ παρέχῃ εἰς ἡμᾶς τὰς μόνας καλαισθητικὰς ἀπολαύσεις. Χειροκροτοῦμεν ἐκθυμότερον καὶ κρίνομεν συγκριτικώτερον τὸν ποιητὴν ὅστις ἀναπαριστᾷ πρὸ ἡμῶν τὸν κόσμον τοῦτον, ἢ καὶ ὁπωσδήποτε λαλεῖ περὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ βῆθει τῶν ὑπαλλήλων, τῶν ἐμπόρων, τῶν λογίων, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν καλλιπιστῶν, τῶν πολιτευομένων, τῶν ἀνθρώπων τῶν σκλονίων καὶ τῶν βουβάν, καὶ πάντων τῶν ἀποτελούντων τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, ἀκουσίως ἡμῶν, δὲν ἐσίγησεν ἀκόμη, εἰ καὶ ἀσθενὴς καὶ ἀνίσχυρος, ἢ φωνὴ τοῦ αἵματος τῶν ἀρματωλῶν πατέρων, τῶν δούλων πατέρων ἡμῶν. Αἰῶνες ὅλοι συνέβαλον ὅπως δημιουργήσῃ τὸ αἶμα τοῦτο καὶ δὲν ἀκούσει νὰ τὸ ἀλλοιώσῃσιν ἐντελῶς ἐτη τινὰ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.

Ὁ Διάκος, ὡς οἱ ἐπικοί ἦρωες, εἶνε πλέον ἢ ἄνθρωπος· εἶνε τύπος· εἶνε, ὡς λέγει αὐτὸς ὁ ποιητὴς «ἢ ἐν ἀρχαῖς τοῦ ἀρματωλικοῦ πνεύματος». Ὑψουταὶ σιδηροῦς ἐπὶ τοῦ βάλθρου αὐτοῦ, περὶ αὐτὸν δὲ ἐπὶ ταπεινότερων βάλθρων ἄλλ' εὐκρινῶς διαγεγραμμένοι, ὑψοῦνται ὁ Ὁμῆρ Βρωῦνης, ὁ Ἰκίοσὶ Μαχμέτ, ὁ Γύφτος, ὁ Πανουργιάς, ὁ γέρος Διαμάντης, ὡς ἀν ἐγλυφεν ἕκαστον ὁ ποιητὴς ἐπὶ ἰδιαιτέρου μαρμάρου ἰδιαιτέρως χρωματισμένου. Ὁ Βαλαωρίτης ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Διακοῦ ἀναφέρει, δὲν ἐνθυμούμαι τί, περὶ τῶν πρεσβυόντων ὅτι ἀέν πάση σελίδι τῆς ἡμετέρας ἱστορίας διαλάμπει καταφανῆς ὁ δάκτυλος τοῦ Ὑψίστου». Ὁ θεὸς οὗτος δάκτυλος διαλάμπει καὶ ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Διακοῦ ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἣν ἐν ἀρχῇ ἀπευθύνει ὁ ἦρωας, μέχρι τῆς ἀναλήψεως τοῦ μυστηριώδους δακτυλιδίου. Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ θαυμαστόν, στοιχεῖον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἔνευ ἐν τῇ ἐπικῇ ποιήσει. Τὸ θαυμαστόν δὲν ἐγκοιταί πάντοτε ἐν τῇ ἐμφανίσει καὶ τῇ παρεμβάσει Θεῶν καὶ πνευμάτων· ὑπάρχουσιν ἐπικὰ ποιήματα ἐν οἷς τὰ συμβάντα λύνονται ἀπλῶς ἀνευ ὑπερφῶν παρεμβάσεων. Ἀλλὰ καὶ τότε ὑπεράνω τῶν ἐκτιθεμένων συμβάντων δέον νὰ συναισθανώμεθα τὴν παρουσίαν μυστηριώδους θεότητος δρώσης, ἔστω καὶ μὴ παρισταμένης

ὑπὸ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι τὸ θαυμαστόν δὲν ἐγκοιταί μόνον ἐν τῷ θαύματι τῆ ἀνωθεν καταπεμπομένη, ἀλλ' ἐδράζει ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, ἐν τῇ πίστει, ἣτις ἐνέχει οἰκοθεν τὴν δύναμιν τοῦ θαυματουργεῖν, καὶ μεταμορφώνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἦρωας. Ἐγκοιταί ἐν τῇ πυρπολήσει τοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Κανάρη, ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Μεσολογγίου, ἐν ταῖς νίκαις τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ τοῦ Ἰζαβέλα· οὕτω τὸ θαυμαστόν ἐν τῷ «Διάκῳ» εἶνε ἢ ἀπόφασις, ὁ ἀγὼν, ἢ ἀντίστασις, τὸ μαρτύριον, ἐξ οὗ κινούμεθα εἰς δάκρυα καὶ εἰς ἔκστασιν, ἀντιθέτως τοῦ ἐν τῇ «Τουρκομάχῳ» Ἐλλάδῳ, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν κομικὴν δι' ἡμᾶς παρέμβασιν τοῦ Σατανᾶ ὡς συμμάχου τοῦ Καπετάν Πασᾶ καὶ τὰς ἀναλόγους ἐμφανίσεις διαβόλων καὶ ἀγγέλων.

Εἰς πολλὰ μέρη τοῦ ποιήματός του ὁ Βαλαωρίτης ἀποφεύγων τὴν ἐπικὴν εὐροίαν, περιβάλλει τὴν ἐκφρασιν διὰ δραματικῶν μᾶλλον τύπων. Οὕτω οἱ διάλογοι τῶν ἡρώων γοργῶς διαδραματίζονται, συγκοπτόμενοι, λακωνικοί, βαγδαῖοι. Τὸν Διάκον δύναται τις ν' ἀποκαλέσῃ ἔπος δραματικόν· τάνάπαλιν εἰς ἄλλα δράματα ἐπικρατοῦσι στοιχεῖα ὅπως ἐπικά. Ἐν τῷ τρίτῳ ἔσματι, ἐνῶ ἐκτιθεταὶ ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, δὲν ἀκούετε ἀφηγούμενον τὸν ποιητὴν· ἀλλὰ νομίζετε ὅτι παρισταθεὶς εἰς αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸν τάρραχον καὶ τὸν στρόβιλον. Ὁ ρυθμὸς κατέρχεται μετὰ κρότου καὶ ὀρμῆς, ὡς χαλαρὰ ὁ ρυθμὸς πνευστικῆ καὶ κόπτεται καὶ αὐθις αἶρεται καὶ κρατύνεται ὡς γίγας ἀποδιδόμενος ἐν λυσσαλέῳ ἀγῶνι. Ἡ φράσις ἄλλοτε μὲν ἀναπτύσσεται καὶ χωρεῖ συνεχῆς ἐπὶ σειρὰν στίχων, ἄλλοτε δὲ θραύεται ἀπὸ ἡμιστίχου εἰς ἡμιστίχον. Ἡ ἔννοια οὐδέποτε σχεδὸν περατοῦται εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου, ἀλλὰ συνηθέστατα εἰς τὸ μέσον τοῦ ἐπομένου. Ὁ ποιητὴς δὲν καταφεύγει εἰς τὴν ἱμοιοκαταληξίαν, ἀνάρμωστον παίγνιον, ἀφοῦ κατέχει ἑλλας πηγὰς ρυθμῶν καὶ ἀρμονιῶν πολλῶν ἐκφραστικωτέρας· ἡσάκις δὲ τὴν μεταχειρίζεται, πρᾶττει τοῦτο λίαν ἀμελῶς. Αἱ ἔννοιαι καταλήγουσι συνήθως ἐπὶ τῆς τομῆς, καὶ ἡ αἰσθησις ἀναπαύεται ἐπὶ ὀξυτόνων ἢ προπαροξυτόνων ἡμιστίχων, ἐξ οὗ προσδίδεται εἰς τὸ μέτρον ἐντονόν τι καὶ ἐναγώνιον.

Πόσον ἀπέχουμιν τῆς ἐν πολλοῖς πρωτοπείρου στιχοουργίας τῆς «Ἡρώα Φροσύνης»! Ὁ Βαλαωρίτης, παραδεχθεὶς καὶ αὐτὸς τὸν δεκαπεντασῦλλαβον τοῦ δημῶδους ἔσματος, δὲν ἀπεμμήθη πιστῶς τὴν φράσιν καὶ τὸν ρυθμὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἐπέξετεινεν, ἐπλούτισεν, ἐποίκιλεν. Ὁ ρυθμὸς τῶν δημοτικῶν ἔσμάτων εἶνε μελῳ-

δικώτατος καὶ πλήρης δυνάμειος καὶ ἐκφράσεως, ἀλλὰ συγχρόνως ἔχει τι τὸ στοιχειώδες, τὸ μονότονον, τὸ ἠμειδίως ἐπαναλαμβάνομενον, ἕπερ ἐπὶ τέλους κουράζει καὶ ἐνοχλεῖ. Ὁ ρυθμὸς παρὰ τῷ Βαλαωρίτῃ εἶνε συνθετώτερος καὶ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ποιήσεως μᾶλλον περιτέχου ἢ ἀπλής. Τίτεια ὑποδείγματα εὐρυθμίας παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ στίχοι τοῦ Διακοῦ. Ἀκούσατε τοὺς λόγους τοῦ γέροντος ἀρματωλοῦ Διαμάντη:

Σαράντα χρόνια πληρῶ. Ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια
Μ' ἔθαρε, μὲ ξεφλούδισε τὸ βόλι, τὸ λεπίδι...
Μ' ἔφαγε ἡ γύμνια κ' ἡ ἔρμιά... Ἐβασε τὰ παλιοῦρα
Ἡ ἐσοχισμένη φτέρνα μου... Μ' ἔδειρε τὸ χαλάκι...
Ἐστρωσα τὸ κρεβάτι μου μὲς' ἐτὴ μονιά τοῦ λίκου...
Κυνηγήματα· σὰ περὶ τῆ νύχτα ἔς τὰ λαγκάδια
Ἐβγαίνα κ' ἔθουσα' ἀρπαχτὰ τὰ κούρια βελανθία
Ποῦ ἐσέποντο ἔτα χόματα, κ' ἐζούσα μ' ἀποφάγια
Π' ἀγίαν τ' ἀργιούρουσα... Κι' ἔσαι τὸν ἀλωνᾶρη
Μαύχαν πιασμένα τὰ νερά καὶ μ' ἔφρυγεν ἡ δίψα,
Ἀκούστέ το, μωρὲ παιδιὰ, ἐζύμωνα ἔτα δόντια
Κ' ἐχόρταινα βυζαίνοντας μετὰ φλοῦδ' ἀπὸ μούδι,
Καὶ δὲ θυμῶμαι νάνουισσα ποτέ μου τῆ λαχτέρη
Ὅπου μὲ σφάζει σήμερα, καὶ σὰ μονομερίδα
Ἀπᾶν ἄρμᾳ ἔς τὴν ἄλλω, κρυφὰ κρυφὰ χανεῖται
Καὶ μοῦ ρουφάει τὴ δύναμι καὶ μὲ νεκρώνει, Δάμπερε.

Καὶ οὐ μόνον ὁ ρυθμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ γλώσσα προσλαμβάνει ἐν τῷ «Διάκῳ» τὴν τελείαν αὐτῆς ἀποτύπωσιν. Ἐν τῇ «Φροσύνη» δὲν κατέχει ἔτι ὁ ποιητὴς πάσας τὰς κλειδάς τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροφυλακίου· ἀντλεῖ ἐξ αὐτοῦ μετ' ἔρωτος, ἀλλὰ καὶ νεανικῆς ἀφροντισίας. Παρεῖσα ἄγει λίξεις καὶ φράσεις ἐκ τῆς καθαρειούσης καὶ μεταχειρίζεται σχηματισμούς, οὔτινες κατ' οὐδένα τρόπον συμβιβάζονται μετὰ τοῦ λαϊκοῦ ἰδιώματος. Τούναντιον ἐν τῷ Διακῳ ἡ γλώσσα ἀναβλύζει πλουσία, θαψιλῆς, χειράφεται, ἀντάρης, ἐξ ἐκαυτῆς καὶ μόνῃς ἀρουμενῆ πᾶν κῶσμα καὶ πᾶν θέλητρον. Ὁ ποιητὴς δὲν ἠγκέσθη εἰς τὴν χρῆσιν τῆς μητρικῆς, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης τῶν δημοτικῶν ἔσμάτων. Ἦλθεν εἰς ἄμεσον ἐπισυγκοινωνίαν μετὰ τοῦ λαοῦ, ὡς ἀγνὸς βαψφῶδὸς τῶν ἀρχαίων χρόνων, διέτρεξε τὰ ὄρη, διενυκτέρευεν ἐν τῇ καλύβῃ τοῦ ἀγρότου, ἐζῆσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ πλουτίων τὸ θησαυροφυλάκιον τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, συγχρόνως ἐπλήρου καὶ τῆς γλώσσης τὸ θησαυροφυλάκιον.

Καὶ ἡμῶς ὁ θριαμβὸς οὗτος τοῦ ποιητοῦ κατὰ τῶν γλωσσικῶν δυσχερειῶν παρέσχεον ἀφορμὴν εἰς αὐστηρὰς ἐπιρρίσεις. Ἐβλήθη διότι μετεχειρίσθη εἰς τοὺς στίχους του λίξεις ἀσυνήθεις, τὰς ὑποίας ἀναγκάζεται νὰ μεταφράζῃ καὶ ἐρμηνεύῃ εἰς τὰς σημειώσεις του. Καὶ ὑπάρχουσιν ἀδιάλλακτοι οὔτινες ἀματακλήτως καταδικάζουσι τὸν ποιητὴν, στηρίζοντες τὴν ἀπόφασίν των ἐπὶ τοῦ κατ' αὐτοὺς θανασιμίου τοῦτο ἐγκλήματος. Τοῦ ἐγκλήματος ὄντως ἐγένετο ἔνοχος ὁ Βαλαωρίτης, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀπέδθη εἰς αὐτὸ σημασίαι πολὺ βαρυτέρα τῆς ἀρροζούσης.

Ὁμολογῶ ὅτι ἀναρὸν εἶνε νὰ συναντᾶτε, ἔστω καὶ εἰς ὠραιοὺς στίχους (ἴσως τότε καθίσταται καταφανέστερα ἢ ἀσχημῆ) δυσνοήτους λέξεις, τὰς ὑποίας ἀναγκάζεσθε νὰ ἀναζητήτε εἰς ἰδιαιτέρως λεξιλόγια. Διὰ τούτων παρατίθεται ὡς τι πρόσκομμα μεταξὺ συγγραφῆς καὶ ἀναγνώστου, καὶ αἱ θερμαί, αἱ ἠμαλαὶ καὶ ἀρμονικαὶ σχέσεις ἀμφοτέρων ψυχραίνονται καὶ ὑποβάλλονται εἰς κινδυνώδη δοκιμασίαν. Ἄν ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ Βαλαωρίτου ἔλειπον λέξεις, ἢ ποιήσεις αὐτοῦ βεβαίως δὲν θὰ ἐπτάχουεν. Ἀλλ' εὐτυχῶς αὐταὶ ἀποτελοῦσι σχεδὸν ἀσήμαντον μειοψησίαν, ἐπὶ τῶν δακτύλων μετρούμεναι. Ἄν δ' ὁ ποιητὴς ἐφάνη ἀφειδῆς εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ δημῶδους λεξικοῦ, ἀν οὐδ' ἄλλως προσέτρεξεν εἰς τὴν ἐλεημοσύνην τῆς καθαρειούσης, ἀν ἀπέφυγε τὴν μναίαν καὶ αὐτῶν τῶν κυρίων ὀνομάτων τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, κατ' ἄ αὐτὸς ἐξομολογεῖται, ἐκ φόβου μήπως ἀποτελέσωσι παραφωσίαν ἐν τῇ αὐστηρῇ συμφωνίᾳ τῶν ἀπὸ κορυφῆς μέχρις ὀνόχων ἀρματωλικῶν στίχων του, πάντα ταῦτα δὲν διαπράττει αὐθαιρέτως, ἀλλ' ἐκ λόγων ὑψηλῆς καλαισθησίας. Οἱ λόγοι οὗτοι ἄδικον εἶνε νὰ παραρῶσιν. Πλὴν τούτου, μὴ λησμονώμεν ὅτι ὁ Βαλαωρίτης πιστεύει, ὡς οὐδαίς, εἰς τὸ εὐρὺ καὶ μέγα μέλλον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, ὡς ἀφ' ἑτέρου πιστεύει εἰς τὸ θνησιγενὲς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καλουμένου ελογιωτατισμοῦ. Ἡ πίστις τοῦ ποιητοῦ συγκεντρῶνται εἰς τοῦτο: ὅτι δὲν κατώρθωσεν ἢ καθαρειούσα, ἢ τὸ κατορθῶσῃ ἢ δημοτικῇ, προκίχουσα τὴν νεωτέρα Ἑλλάδα δι' ἔθνικῆς ποιήσεως. Καὶ πῶς νὰ μὴ ἀφοσιωθῇ ὁ ποιητὴς διὰ παντός μέσου εἰς τὸν πλουτισμὸν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης ταύτης; Ταῦτην μορφῶσιν οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταί. Ὅτι σήμερον παρισταται ἄηθες ἀπαντῶμενον κατὰ πρότον ἐν τῷ στίχῳ τοῦτο, τίς οἶδεν ἀν μετὰ καιρὸν καταστή σὺνηθες καὶ οικεῖον, ἐπιβληθὲν καὶ ἐκλαικευθὲν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, οὔτινος οἱ στίχοι θὰ περιέρχωνται εἰς ὅλα τὰ στόματα καὶ ἡ μνήμη θὰ παραμένῃ ἀθάνατος...

Νομίζω ὅτι, ἀν καὶ ἀτελῶς, ἀπήχησα τὴν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Βαλαωρίτου γνώμην τοῦ ἐλληνικοῦ κοινού, ὡς ἐνυπάρχει εὐκρινέστερα παρὰ τοῖς ὀλίγοις καὶ μᾶλλον συγκεκριμένη παρὰ τοῖς πολλοῖς. Ἐν συνόλῳ εἰπεῖν, ἡ ποιησις αὕτη εἰ καὶ στενωῶς συνδομένη μετὰ τῆς ἐν τῇ Ἐπτανήσῳ φιλολογικῆς δράσεως καὶ ἐν μέρει ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα, ἀποχωρίζεται τῆς Ἐπτανησιακῆς Σχολῆς καὶ ἐλάχιστα τὰ κοινὰ ἔχει μετ' αὐτῆς. Ὁ Βαλαωρίτης συγγενεῖ μετὰ τῶν Ἐπτανησιῶν ποιητῶν καθ' ἓν τρόπον καὶ ἡ Λευκάς, ἢ γενέτερα αὐτοῦ, μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰονίων ἢ Λευκάς, ἣτις φαίνεται μᾶλλον ὡς ἀπο-

τελοῦσα τμήμα τῆς παρ' αὐτὴν Ἀκαρνανικῆς γῆς ἢ ὡς συγκαταλεγμένη μετὰ τῶν νήσων τοῦ Ἴονιου. Οἱ στίχοι τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Ἰουλίου Τυπάλλου, τοῦ Μαρκοῦ, τὰ ἀποσπάσματα τῶν «Ἐλευθέρων πολιορκημένων», τὸ πλεῖστον τοῦ «Ὀρκου», αἱ ἠρώϊδες τῶν «Ἐπιθυμιῶν», τοῦ Τραγουδιστῆ, καὶ τοῦ «Πλάσματος τῆς Φαντασίας» μᾶς ἀνυψοῦσιν εἰς Χριστιανικούς παραδείσους ἢ μᾶς ἐμπνέουσι πλατωνικὰ νοσταλγίας ὑπεργήινων κόσμων, μᾶς παραδίδουσιν εἰς τὰ φιλήματα τῶν βεμβασμών καὶ εἰς τὰς θωπείας τῶν ὄνειρων, πλήττουσι τὰς αἰσθήσεις ὡς ἦχοι θρηνητικοὶ βαρβίτου, ὡς μελωδίαί πλαγιαύλου. Τοῦναντίον οἱ στίχοι τοῦ Βαλαωρίτου καταφθάνουσι μέχρις ἡμῶν ὡς βαρύνχος στρατιωτικὴ ὀρχήστρα, ἐν ἣ ἀφλονοῦσιν αἱ σάλπιγγες. Δὲν ἐξεγείρουσιν ἐντὸς ἡμῶν τὸν ἔρωτα τῆς ὀνειροπολήσεως, ἀλλὰ τὸν πόθον τῆς δράσεως. Ἐντὸς αὐτῶν κινοῦνται αἱ ψυχαὶ μυρίων ἠρώων. Ἄν ποτε ἐπιλήσμονες ἑαυτῶν διατίθενται ἐπὶ τὸ βεβωδίστερον καὶ ἐπιτηδεύονται ρομαντικὴν ὑπερευαισθησίαν, ὑποκρίνονται ἀδεξίως καὶ καθιστῶσι προφανέστερον τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς φυσικῆς τραχύτητος τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐπιπλάστου ἀδρότητος τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν. Ἡ ποίησις αὐτῆ βλέπει ἐνίοτε δράματα, ὡς οἱ προφήται, ἀλλ' οὐδέποτε ὄνειρα, ὡς οἱ ἔρασταί. Δὲν διαπρέπει ἐπὶ καθαρότητι γραμμῶν, ἀλλ' ἐπὶ ζωηρότητι χρωμάτων. Καὶ ὅταν παρίσταται πλαστικωτέρα, καὶ τότε ἐπὶ τῶν ἀγαλακτωδῶν σχημάτων αὐτῆς διακλύει ἀφιδῶς τὰ χρώματα. Καὶ τολμᾷ νὰ εἴπω ὅτι ὡς ἐμφυχοὶ τὰ πάντα, οὕτω καὶ τὰ πάντα χρωματίζει πορφύρα, ἐνῶ ἡ ἑπτανησιακὴ ποίησις πλῆει καὶ περυγίζει ἐντὸς τοῦ κυανοῦ. Ἐλαττωμένη εἰς συμμετρίαν καὶ εἰς ἁρμονίαν, ἐξέχει εἰς ἑκφρασίαν καὶ εἰς κίνησιν. Δὲν ἐξολισθαίνει εἰς ρητορικὴν φρασσιολογίαν, καὶ εἰς πατριωτικὰς μεγαλαυχίας, καὶ δὲν παραβιάζει τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς τέχνης. Οὐχὶ σπανίως θυσιάζει τὸ ἐξαιρετικὸν εἰς τὸ κανονικόν, τὸ φυσικὸν εἰς τὸ τερατώδες, καὶ τὴν λογικὴν εἰς τὴν ἐντύπωσιν. Ἄλλ' οἱ σπεύδοντες αὐτοὶ νὰ καταδικάσωσιν ἀμετακλήτως καὶ διὰ τὰς ἐν λόγῳ ὑπερβασίας τὸν ποιητὴν, κινδυνεύουσι νὰ συγκαταδικάσωσι, πλὴν τῶν στίχων τοῦ Βαλαωρίτου, καὶ κλασικὰ ἀριστουργήματα, πεδόμενα ὑπὸ τῶν αἰώνων. Ἐν περισπούδαστῳ συγγράμματι ἀναγινώσκω τὰ ἐξῆς: «Ἡκοισα ἰατροὺς σπουδαίως ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἐπίλυσιν δυσκόλου προβλήματος καὶ προσπαθοῦντας νὰ διευκρινήσωσιν ἂν ὄντως ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου ἔπασχεν ἐξάρθρωσιν τοῦ ἰσχίου. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Παναγίας τοῦ Σίχτου εἶναι ὑπερμέτρως μεγάλοι καὶ παρὰ πολὺ ἀπέχουσιν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου. Ἐν τῇ εὐρείῳ πεπλατυμένῃ κόρῃ τοῦ

παιδίου ὅπερ κρατεῖ ἡ θεομήτωρ ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῆς, ἰατρὸς τις διεγίνωσκε παθολογικὸν σύμπτωμα. Ἐν τῇ «Μεταμορφώσει», τὸ κάτω καὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ πίνακος παρουσιάζουσι διάφορον προοπτικὴν⁽¹⁾. Ἐν τῷ Ξενοφῶντι καὶ Πλάτωνι οἱ ἀρχαῖοι τεχνουργοὶ ἀνευρίσκουσι πολλὰ τὰ μικροχαρῆ καὶ τὰ ἀκκιρα, καὶ ὁ Λογγίνος, ἐξαιρῶν τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ὀμήρου, καταγγέλλει συγχρόνως τοὺς ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ ἀπαντῶντας λήρους καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀπίθανα. Ἄλλ' ὁ αὐτὸς ἀδιστακτικῶς ἐξαγγέλλει τὴν ὑπεροχὴν τῶν μεγάλων ἔργων, ἅτινα ἀμαρτάνουσιν ἐν τισιν, τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν ἐν συζητήσει πρὸς τὰ ἐν παντὶ ἐξηκριθωμένα συνήματα, ἀλλ' ὑπολειπόμενα τοῦ ὕψους τῶν πρώτων, πρὸς τὰ κεκτημένα τὰς πλείους ἀλλ' ὄχι τὰς μείζους ἀρετάς. «Ἐγὼ δ' οἶδα μὲν ὡς αἱ ὑπερμεγέθεις φύσεις ἤμιστα καθαραὶ· τὸ γὰρ ἐν παντὶ ἀκρίβες κίνδυνος μικρότητος, ἐν δὲ τοῖς μεγέθεσιν, ὡσπερ ἐν τοῖς ἄγαν πλούτοις, εἶναι τι χεῖρ καὶ παρολιγορούμενον». Ἐγὼν ὑπ' ὄψιν τοιαῦτα, ἀφ' ἐνὸς ἀβλεψίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τοιαύτας ἐτυμολογίας, δὲν διστάζω ὄχι μόνον ἄθωπτικὴν ψῆφον νὰ παρασχω εἰς τὸν Βαλαωρίτην διὰ τὰ τυχόν ποιητικὰ αὐτοῦ ἐξολισθήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ κηρύξω αὐτὰ ὡς ἀναπορεύτως πηγάζοντα ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς ποιήσεως αὐτοῦ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΑΝΕΚΑΣΤΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Β'.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ἐν Λευκῶδι τῇ 5 Ἰανουαρίου 1878

Φίλιππε Ροῖδη.

«Ἄλλοτε ὁ Βερναρδάκης ἐπιρρίνων . . τὸν εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον δευτέρου μόνον μου, ἔγραψε σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι ἐπῆρα εἰς τὸ λαίμῳ μου πολλοὺς ἐκ τῶν νεωτέρων ποιητῶν μας, διότι, γενόμενοι ὅπως οἱ μου περιεφρόνησαν τὴν ἀρχαίαν καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν λατρείαν τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἐλπίζοντες ὅτι ἤθελον ἀποκτήσῃ εὐκόλον δόξαν περιβεβλημένοι τὰ δυσώδη βράκη τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ. Ἄρα ἤμην ἐγὼ ὑπεύθυνος διὰ τοῦτο καὶ ἔνοχος κατὰ τῆς νεωτέρας ποιήσεως ἐσχάτης προδοσίας.

Ἰσως ὁ Βερναρδάκης δὲν εἶχεν ἄδικον τοιαῦτα λέγων, διότι οἱ λογιώτατοι νομίζον ὅτι ἡ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ ἡ δημοτικὴ ποίησις εἶναι γεννήματα καὶ ὀρμήματα τῶν τριόδων, ὄζουσαι τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὴν κραυγαλήν, ἀξιδόλογο ἴσως πρὸς διατύπωσιν αἰσχυρῶν ἢ αἰματη-

(1) G. Sualles. Essai sur le génie dans l'art.

ρῶν ὕδρων καὶ βλαστημιῶν, οὐδέποτε δὲ ἰκαναὶ ἢ ἄξιοι νὰ ἐκφράσωσιν αἰσθημάτων ὑψηλὰ καὶ εὐγενεῖς ἔννοιαι. Ὡς τοιαῦτα λοιπὸν τὰς περιεφρόνησαν, τὰς ἀπεκήρυξαν καὶ μὴ καταδεχθέντες νὰ τὰς σπουδάσωσι προσεπάθησαν νὰ τὰς θάψωσι ζωντανάς. Ἐπίστευε λοιπὸν καὶ ὁ Βερναρδάκης καὶ οἱ τῷ Βερναρδάκῃ ὅμοιοι, ὅτι τίποτε δὲν ἦτο εὐκλεώτερον παρὰ νὰ γράψῃ τις τὴν δημοτικὴν, τίποτε εὐχερέστερον παρὰ νὰ γίνῃ τις δημοτικὸς ποιητὴς ἀφοῦ ἤθελε στέρξῃ νὰ καταβορβορωθῇ ἀναστρεφόμενος μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ καταπίνων τὰ ξεράσματά του. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει κατὰ τὸν Βερναρδάκην καὶ τὸν Βλάχον ὁ λαὸς ἤμην ἐγὼ, ἐγὼ ἐπομένως ὁ ἔνοχος, ὁ παραίτιος τῆς ἐν Ἑλλάδι ποιητικῆς καταπτώσεως.

Ἐγὼ ἰσθόησιν κατ' ἐμοῦ διότι τὴν δημόδιον γλῶσσαν θεώρησα γνήσιον προῖον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, στοιχεῖον ἀπαραίτητον ἐθνικῆς ἀνεκλάσεως, παραφύδα ὑπερήφρον βλαστησῆσαν μὲν ἐκ τοῦ ἀψύχου κερμοῦ τοῦ ἀποθανόντος παλαιοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐγούσαν κἄλλος πρωτότυπον, ζῶν ἰδίαν, ψυχὴν ἀκατάβλητον, μέλλον λαμπρὸν καὶ μέγα. Τὸ τοῦ ἔβλαπτεν ἢ παραφύδα αὐτῆ ἢ ἐπὶ μακροῦς αἰώνος ποτιηθεῖσα διὰ ποταμοῦ αἱμάτων καὶ δακρῶν, τὶ τοὺς ἔβλαπτε καὶ συνώμωσαν νὰ τὴν πνιξῶσιν ἢ νὰ τὴν μαρμάρωσι βρέχοντες αὐτὴν ἀδικαίως ὄζος καὶ χολήν;

Τοῦ κάκου κριπῶσι καὶ βασανίζονται Ὅσον τὴν κατακόπτουν καὶ τὴν ποδοπατοῦν τόσον ἐκείνη θὰ θρασυκαυῆ καὶ θὰ ἀνδριεῦται.

Βεβαίως ἡ στιγμή εἶναι κρίσιμωτάτη καὶ ἐπικίνδυνος καθὼς εἶναι ἐν γένει ὅλοι αἱ ρίζαι καὶ μεταβολαὶ εἴτε ἀνήκουν εἰς τὸν ἠθικὸν εἴτε ἀνήκουν εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον. Καθεὶς νομίζει σήμερον ὅτι ἀφοῦ ἀπεταμίευσεν ἐν τῇ διανοίᾳ του μικρὸν κεφάλαιον δημοτικῶν φράσεων, δύναται ἀκινδύνως δι' αὐτῶν νὰ τρέξῃ τὸ δημοτικὸν ποιητικὸν στάδιον καὶ νὰ γεννήσῃ ἔργα ἄξια σεβασμοῦ ἢ συμπαιδείας. Διὸ καὶ βλέπομεν κατ' ἡμέραν προβαίνοντα εἰς τὸ φῶς ἄπειρα ἀκατονόμαστα στιχογραφήματα μὴ δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσι παρὰ ὡς ἀποθήκη λέξεων χυδαίων, ξενικῶν, ἀσυναρτήτων καὶ ὡς φυράματα ἐξ ὕλης βαναύσου, ἀκατασκευάστου, ποταπῆς.

Εἶχες λοιπὸν, φίλτατε Ροῖδη, πολὺ δίκαιον καταγγέλλων ἐν τῇ προτελευταίᾳ ἐπιστολῇ σου τὴν κατάχρησιν ταύτην καὶ τὸν κίνδυνον ὅστις θὰ προέκυπτεν ἂν ἔμενον ἀθεράπευτος. Ἄλλὰ μὴ φοβοῦ! Ὅσον ἡ πίεσις τοῦ λογιωτατισμοῦ ὑπῆρξε μεγάλη, τόσον ἔπρεπε νὰ εἶναι ζωηρὰ καὶ ἡ ἐξέγερσις. Μὴ φοβοῦ! Ὁ καιρὸς θὰ καθάρσῃ τὴν αἴραν ἀπὸ τὸ σιτάρι. Μὴ ἀμφιβάλλῃς περὶ τοῦτο, ἀρκεῖ μόνον οἱ νέοι τῆς Ἑλ-

λάδος ποιηταὶ νὰ μὴ δειλιάσωσιν ἀπέναντι τῶν τελευταίων ἀπληπισμένων ἐφόδων τοῦ λογιωτατισμοῦ, ὄντες δὲ βέβαιοι περὶ τοῦ τελικοῦ θριάμβου, ν' ἀσχοληθῶσι σπουδαίως συλλέγοντες, καθιέρωντες, συντάττοντες τοὺς ἀπεράντους θεσμούς τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης, τῆς γλώσσης ἐκείνης δι' ἣς ὁ νέος Ἑλλήν κατὰ τὸν ἀτελεύτητον αἰῶνα τῆς δουλείας του, ἐμειρολόγησε, δι' ἣς ἐτραγοῦδησε, δι' ἣς ἐνεψυχώθη ἐν τῷ μακρῷ ἀγῶνι κατὰ τῶν πατροπαραδόντων ἐχθρῶν του.

Ἡ μεταβολὴ ὑπῆρξε ταχεῖα, ἀπροσδόκητος. Κρυφὸ σαράκι ἔτρωγε τὸ κουφάρι τοῦ λογιωτατισμοῦ καὶ ἐνῶ ἐφαίνετο βωμάλειος, ῥοδοκόκκινος, στιβερὸς, ἀφθνης σαριάζεται καὶ καταπίπτει. Ἐπὶ τῇ ἀνεπίστῳ τελευτῇ του ἠγέρθησαν ἀπροσάρασκεύαστοι οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος ποιηταὶ καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ἀγῶνα ἐνδεδυμένοι τὰ πρῶτα φορέματα τὰ ὅποια ἔτυχε προχείρως νὰ εὑρουν. Τοῦτο δὲν μὴ φοβίζει. Ἐγὼ αὐτὸς ὅστις ἐφ' ἕλην τριακονταετίαν ἀποκλειστικῶς ἀφιερῶσιν εἰς τὴν μελέτην τῆς δημοτικῆς ἐγὼ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐννοῶ τὴν γυμνότητά μου.

Ταῦτα πάντα, φίλτατε Ροῖδη, ὁ καιρὸς θὰ τὰ κοσμίωσιν. Σεῖς δὲ οἱ Κριτικοὶ μὴ μετέρχεσθε τὸ ἔργον σας μετὰ δυσμελείας. Μὴ φαίνεσθε ἄγριοι, ἀδυσώπητοι, ἀμειλικτοὶ κατὰ τῶν νέων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος. Συμβουλεύετε τοὺς μετὰ γλυκύτητος, ἔχετε τὴν ὑπομονὴν νὰ τοὺς φωτίζετε. Μὴ πρὸς Θεοῦ τοὺς χλευάζετε. Ἡ εἰρωνεία, ὁ χλευασμὸς εἶναι μάχαιραι φαρμακικαὶ ἰκαναὶ ν' ἀπονεκρώσωσι Κύριος οἶδε ποῖαν κρυφὴν ποιητικὴν μεγαλοφυΐαν ἐπὶ καιρίᾳ καὶ ἀνεπανορθῶτῳ βλάβῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἔθνος ἀνευ ἐθνικῆς πειθήσεως δὲν ἀναγεννᾶται. Θὰ ἦτο δὲ θεῦμα βίως ἔκτακτον ἂν προώρισται νὰ ἡμεῖθα ἡμεῖς ἡ πρώτη ἐξαιρέσις τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος. Ἀνάγκη λοιπὸν ἀφυκτος νὰ γεννηθῇ καὶ νὰ προαχθῇ παρ' ἡμῖν ἡ δημοτικὴ ποίησις ἥτις μόνη δύναται νὰ ἦναι καὶ ἐθνικὴ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τούτον πρέπει νὰ ταπῆ διὰ παντὸς ὁ λογιωτατισμὸς, καὶ πρέπει διὰ πάσης θυσίας νὰ καλλιεργηθῇ ὁ σπέρτος τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ὅπου δῆποτε καὶ ἂν φανερωθῇ εἴτε ἐν μέσῳ ἀκανθῶν καὶ τριβέλων εἴτε ἐν μέσῳ βορβορώδους ἐδάφους.

Καὶ σὺ, φίλτατε Ἐμμανουήλ, σὺ ὅστις ἐπροικίσθης ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ κραταιοτάτης διανοίας, μὴ περιφρονήσῃς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διδασκαλίας. Γνωρίζεις ὅτι ἄγρια φυτὰ καὶ θηρία ἀνήμερα διὰ τῶν θωπειῶν καὶ τῶν περιποιήσεων μεταβάλλουσι φύσιν καὶ καθίστανται ὠραιότατα καὶ ὠφέλιμα. Πῶς λοιπὸν δὲν θὰ τελειοποιηθῇ, πῶς δὲν θὰ προκόψῃ, πῶς δὲν θὰ

βασιλεύση και η δημοτική μας ποιήσις άφου μετά σπαργής τόν έναγκαλισθώσι και τήν άγαπήσωσιν όλοι ;

Φθάνει . . . φθάνει . . . προς Θεού. Σ' έσκότισα και θα βαρεθής τήν φλυαρίαν μου.

Καλόν νίον έτος και συγχώρησον τά μουντζουρώματά μου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

ΦΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΡΙΣΛΕΡ

ΜΥΣΙΣΤΟΡΗΜΑ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΩΛΔΕ

Μετάφρασις Χ. Άννίνου

(Συνέχεια ιδε προηγούμενων φύλλων).

Γ. Ίστορία τής μικράς Σέβης. Οί ψευδεΐς μαργαρίται.

Μετά δύο ή τρία έτη οικειότητος και κοινών παιγνιδίων, έτη, καθ' ή Σιδωνία απέκτησε τήν έξιν τής πολυτελείας και τήν εύχαριν συμπεριφοράν των πλουσίων παιδών, ή φίλια αίφνης διεκόπη.

Πρό πολλού ήδη ή εξαδέλφος Ρεώργιος, ούτινος ή κ. Φρομών ήτο κηδεμών, εισήλθεν εις τι Λύκειον. Η Κλαιρη άφ' έτέρου εισήχθη εις εκπαιδευτήριον καλογριών, παραλαβούσα άποσκουήν ήγεμονικήν άκριβώς δε κατ' έξαιήνη τήν εποχήν λόγος έγένετο έν τή οικογενεία Σέβη να εισαχθή ή Σιδωνία ως μαθητευομένη εις έμπορικόν κατάστημα. Ίπεσχέθησαν προς άλλήλας άμοιβαίαν άγάπην διαρκή, ύπεσχέθησαν επίσης να συναντώνται δις του μηνός, κατά τάς Κυριακάς τής έξόδου.

Τψ όντι ή μικρά Σέβη μετέβη άκόμη μερικώς φοράς να παίξη μετά των φίλων της, αλλά καθ' όσον ηύξανεν, ένόει κάλλιον τήν χωρίζουσαν αυτήν άπ' εκείνων άπόστασιν και τά ένδύματά της ήρχισαν να φαίνονται αυτή λίαν πτωχά διά τήν αίθουσαν τής κυρίας Φρομών.

Όταν ήσαν οι τρεις μόνοι, ούδέν έτάρασσε τήν παιδικήν φίλιαν τήν καθιστώσαν αυτούς ήσους· άλλ' ήρχοντο έπισκέψεις, μαθήτριαι, μεταξύ των άλλων δε έν μεγάλην κοράσιον, πλουσίως ένδεδυμένον πάντοτε, όπερ ή θαλαμηπόλος τής μητρός του συνάδευε κατά πάσαν Κυριακήν διά να παίξη με τους μικρούς Φρομών.

Και μόνον όσakis τήν έβλεπε ν' άνέρχεται τήν κλίμακα βρενθουμένη και άγέρωχος, ή Σιδωνία ήσθάνετο τήν επιθυμίαν ν' απέλθη παραχρήμα. Άλλως τε τήν έστενοχώρει και δι' έρωτήσεων αδελφών . . . Πού κατώκει ; . . . Τι έργον είχαν οι γονεΐς της ; . . . Είχε και αυτή άμαξαν ;

Άκούουσα αυτάς συνομιλούσας περί του εκ-

παιδευτηρίου τής μονής, περί των φίλων των, ή Σιδωνία συνηθάνετο ότι αυτοί έξων εις κόσμον ιδιαίτερον, πολύ απέχοντα του ιδιού της· λύπη δε θανάσιμος καταλαμβάνεν αυτήν ιδίως ότε κατ' τήν επιστροφήν ή μήτηρ της ώμίλει αυτή περί τής προσεχούς εισόδου της ως μαθητευομένης παρά τινι δεσποινίδι Λέ Μίρ, φίλη των Δελομπέλ, ήτις είχαν έν τή όδη Ροαδορέ μέγα κατάστημα ψευδών μαργαριτών.

Ο Ρίσιλερ σφόδρα συνηγόρει ύπερ τής ιδέας ταύτης τής μαθητείας τής μικράς.

— "Ας μάθη μιαν τέχνην, έλεγεν ή γενναϊόφρων εκείνος άνήρ . . . Ήγώ βραδύτερον αναλαμβάνω να τής άγοράσω ένα μαγαζί . . .

Και άκριβώς ή δεσποινίς Λέ Μίρ έλεγεν ότι έσκόπει ν' άποσυρθή μετά τινα έτη. Η εύκαιρία ήτο καλή.

Μίαν πρωίαν, μελαγχολικήν πρωίαν Νοεμβρίου, ή πατήρ της τήν ώδήγησεν εις τήν όδόν Ροαδορέ, εις τό τέταρτον πάτωμα τής παλαιάς οικίας, παλαιότερας και άμαυροτέρας τής ιδιότητος των.

Κάτω εις τήν άγραν του διαδρόμου άνήρτηντο πλείσται ήσαι έπιγραφαι χρυσοΐς γραμμικαίν οϊον Κατασκευή κοινών τοιαύτων, άλλοι άψευδαπίχρηστοι, άλλοι άπαιδευμένοι, άλλοι άκριβοΐς καταμετρήσασ έξ έλλου, άποδοξάσαι διά τήν έπιδεικτικήν συνήθειαν των άπόρων έργατιδών, άλλους περιφέρονται με κεφαλήν άσκεπή εις τάς όδούς των Παρισίων.

Δύο ή τρεις εξ αυτών έγασμώντο, έτριβον τους όφθαλμούς, λέγουσαι ότι δεν ήθύνοντο να σταθούν εις τά πόδια των από τον ύπνον. Κύριος οίδε πού είχαν περάσει τήν νύκτα των αυτοί ! . . .

Τέλος επέληθησαν τής εργασίας των καθήσασαι παρά μακράν τράπεζαν, έν ή είχαν έκάστη τόν ιδιαίτερον σύρτην και τά έργαλειά της. Είχον λάθει παραγγελίαν να προετοιμάσωσι πένθημα τινα κοσμήματα και έπρεπε να έπισπεύσωσι τό έργον. Η Σιδωνία, προς ήν ή πρωτεργάτις έδωκε τάς άπαιτούμενας οδηγίας μετά τόνου άπεριορίστου ύπεροχής, ήρχισε μελαγχολικώς να συναρμολογή μαργαρίτας μαύρους, κόκκους φραγκοσταφυλής, κόμβους εκ μελανού πενθιμου ύφάσματος.

Αί νεάνιδες χωρίς ποσώς να μεριμνήσωσι πλέον περί τής μικράς συνωμίλου έργαζόμεναι. Ο λόγος ήτο περί λαμπράς τελετής γάμου, ήτις έμελλε να γείνη εκείνην τήν ήμέραν εις τόν ναόν του Άγίου Γεωργίου.

— Δέν πηγαινομεν κ' έμεις ; . . . ειπε μία εξ αυτών, εύσαρκες και πυρρά νεάνις καλουμένη Μαλβίνα. Τό μεσημέρι θα γείνη . . . έχομεν καιρόν να πάμε και να γυρίσωμε γρήγορα.

Τψ όντι κατά τό γεύμα, πάσαι κατήλθον έν τάχει τήν κλίμακα.

παν αυτής τήν περιουσίαν. Εβύδης εξ άρχής εύρεν αυτήν συμπληθητικώτατην ή κ. Σέβης, δι' έν όλοι οι ξεπεσμένοι είχαν θέλητρον άκατανίκητον, και ή άγάθος άνήρ άπήλλε καταγορητευμένος, ύποσχόμενος εις τήν θυγατέρα του να έλθη να τήν παραλάβη τήν έσπέραν κατ' τήν έβδομήν ώραν καθ' ά προηγουμένως είχε συμφωνηθή.

Παραχρημα ή μαθητευομένη εισήχθη εις τό κενόν άκόμη έργαστήριον. Η Δεσποινίς Λέ Μίρ τήν έτοποθέτησε ευπροσθεν μεγάλου σύρτου, πληρωμένου υπό μαργαριτών, καρφιδών, κεντητήρων, άνάμειξ μετά τευχών μυθιστορημάτων, εκ των πωλουμένων προς έικοσι λεπτά.

Είς τήν Σιδωνίαν άνετέθη να διαλέγη τους μαργαρίτας και να όρμαθιάζη αυτούς κατ' περιδέραια ήτου μήκος, άτινα όμοϋ δεδεμένα έπωλούντο εις τους μικροπόρους. Μετ' άλλων έμελλον να έλθωσι και αι έργατίδες, αίτινες και θα έδιδασκον αυτήν έπακριβώς τήν εργασίαν της, επειδή ή δεσποινίς Λέ Μίρ δεν άνεμιγνύετο ποσώς εις αυτά και έπιτήρηι τό έμπορίον της μακρόθεν, από του σκοτεινού εκείνου δωματίου, ένθα διήρχετο τήν ήμέραν άναγινώσκουσα έπιφυλλίδας.

Κατά τήν ενάτην ώραν έφθασαν και αι έργατίδες, πέντε νεάνιδες ώχραΐ, μεμαρμαμένοι, άλλίως ένδεδυμένοι, άλλα κομφώς εκτενισμένοι, κατ' τήν έπιδεικτικήν συνήθειαν των άπόρων έργατιδών, άλλους περιφέρονται με κεφαλήν άσκεπή εις τάς όδούς των Παρισίων.

Δύο ή τρεις εξ αυτών έγασμώντο, έτριβον τους όφθαλμούς, λέγουσαι ότι δεν ήθύνοντο να σταθούν εις τά πόδια των από τον ύπνον. Κύριος οίδε πού είχαν περάσει τήν νύκτα των αυτοί ! . . .

Τέλος επέληθησαν τής εργασίας των καθήσασαι παρά μακράν τράπεζαν, έν ή είχαν έκάστη τόν ιδιαίτερον σύρτην και τά έργαλειά της. Είχον λάθει παραγγελίαν να προετοιμάσωσι πένθημα τινα κοσμήματα και έπρεπε να έπισπεύσωσι τό έργον. Η Σιδωνία, προς ήν ή πρωτεργάτις έδωκε τάς άπαιτούμενας οδηγίας μετά τόνου άπεριορίστου ύπεροχής, ήρχισε μελαγχολικώς να συναρμολογή μαργαρίτας μαύρους, κόκκους φραγκοσταφυλής, κόμβους εκ μελανού πενθιμου ύφάσματος.

Αί νεάνιδες χωρίς ποσώς να μεριμνήσωσι πλέον περί τής μικράς συνωμίλου έργαζόμεναι. Ο λόγος ήτο περί λαμπράς τελετής γάμου, ήτις έμελλε να γείνη εκείνην τήν ήμέραν εις τόν ναόν του Άγίου Γεωργίου.

— Δέν πηγαινομεν κ' έμεις ; . . . ειπε μία εξ αυτών, εύσαρκες και πυρρά νεάνις καλουμένη Μαλβίνα. Τό μεσημέρι θα γείνη . . . έχομεν καιρόν να πάμε και να γυρίσωμε γρήγορα.

Τψ όντι κατά τό γεύμα, πάσαι κατήλθον έν τάχει τήν κλίμακα.

Η Σιδωνία είχε ήρει μεθ' έαυτης τό πρόγευμα της ως μαθήτρια έντός καλαθίσκου τεθλιμμένη εκάθησεν εις μιαν άκραν τής τραπέζης και έφαγε μόνη διά πρώτην φοράν. Φευ ! . . . πόσον ή ζωή έφαινετο αυτή άθλια και θλιβερά και ποίαν φοβερήν άποζημίωσιν έμελλε να λάβη βραδύτερον δι' αυτάς τάς θλίψεις ! . . .

Τήν μιαν μετά μεσημβρίαν επανήλθον αι έργατίδες θορυβώδεις και λίαν έξημμένοι.

— Βίδες εκείνο τό άσπρον μεταξωτόν φόρεμα ; . . . Και τόν πέπλον τόν κεντημένον ; Τόν έχει τόν παρ' αυτή !

Ότε έν τψ έργαστηρίω επανέλαθον τάς παρατηρήσεις, άς είχαν κάμει ταπεινή τή φωνή έντός του ναού έρειδόμεναι επί του δρυφάκτου, καθ' άπασαν τήν διάρκειαν τής τελετής, τό ζήτημα δε αυτό περί του πλουσίου γάμου και των ώραιών ένδυμασιών των προσκεκλημένων διήρκεσε καθ' άπασαν τήν ήμέραν, χωρίς να έμποδίση ή να χαλαρώση ποσώς τήν εργασίαν.

Τό είδος αυτό του μικρού παρισίου έμπορίου, τό σχετιζόμενον με τάς έλαχίστας λεπτομερείας του γυναικείου στολισμού καθιστά τάς έν αυτόν έργαζόμενας ένήμερες εις τά τοΐ συρμού και έμπνεύει αυτάς άδιαλείπτους έπιθυμίας πολυτελείας και κομφώτητος. Διά τάς έργαζόμενας εις τό έν τψ τετάρτω πατώματι κείμενον κατάστημα τής δεσποινίδος Λέ Μίρ πτωχάς νεάνιδας οι μαύροι τοΐχοι και ή στενή όδός έξηφανίζοντο. Διαρκώς περί άλλων έσκέπτοντο, διήρχοντο δε τήν ζωήν των έρωτώσαι άλλήλας : — Δέν μου λέγεις, Μαλβίνα, άν ήσο πλουσία τί θα έκαμνες ; . . . Ήγώ θα εκατοικούσα εις τά Έλύσια Πεδία.

Και τά ύψηλά δένδρα τής κυκλοτερούς πλατείας, και αι εκεί περιεργόμεναι κομφαι άμαξαι με ήλαττωμένην φοράν άπετέλουσιν στιγμιαίαν δι' αυτάς όπτασίαν τερπνήν, ήδονικήν.

Είς μιαν άκραν καθήμενη ή μικρά Σέβη ήκροάτο σιγώσα, συναρμολογούσα τους όρμαθούς των μαύρων κόκκων μετά τής προώρου έπιτηδειότητος και τής φιλοκαλίας, ήν είχαν άποκτήσει εκ τής σχέσεως αυτής μετά τής Ποθητής. Διά τουτο τήν έσπέραν, ότε ή κ. Σέβης ήλθε να παραλάβη τήν θυγατέρα του, συνεχάρησαν αυτόν.

Έκτοτε πάσαι αι ήμέραι αυτής ύπήρξαν τοιαύται. Τήν επομένην άντι μαύρων μαργαριτών συναρμολογεί μαργαρίτας λευκούς, κόκκους έρουθρούς εκ ψευδοΐς κοραλλίου, διότι εις τό κατάστημα τής δεσποινίδος Λέ Μίρ ή έργασία περιεστρέφετο πάντοτε περί ψευδή και έπιπλάστως στιλπνά άντικείμενα, αυτόθι δε έμαρτο να διαχθθ τόν βιον ή μικρά Σέβη !

Επί τινα καιρόν ή νέα μαθητευομένη — ή νεαρώτερα και κάλλιον των λοιπών ανατεθραμ-

μένη — εύρηθη μεμονωμένη εν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων. Βραδύτερον εἰσῆχθη εἰς τὸν κύκλον τῆς φιλικῆς τῶν καὶ τῶν ἐκμυστηρευσάντων, ἀλλὰ χωρὶς ποτε νὰ συμμερισθῇ τὰς διασκευάσεις τῶν. Ἦτο πολὺ υπερήφανος καὶ δὲν κατεδέχετο αὐτὴ νὰ πληρίνη τὴν μεσημβρίαν νὰ βλέπῃ τὰς τελετὰς τῶν γάμων. Ὅσάκις δὲ αἱ ἄλλαι συνωμίλουν περὶ χοροῦ νυκτερινοῦ εἰς τὸ Βασιλ. ἢ εἰς τὰς Ἐντροφῆσεις τοῦ Ἐ. τοῦ ἢ περὶ δειπνοῦ ἐκτάκτου εἰς τὸ ἐστιατόριον Μπαμβολέ ἢ εἰς τὸ τῶν Τεσσάρων Λοχιῶν τῆς Προσχέλιθης ἤκουεν αὐτὰς πάντοτε μετ' ἄκρας ὑπεροψίας. Εἰς ἄλλα πολὺ ἀνώτερα ἀπέβλεπεν ἢ μικρὰ Σέβη!

Ἄλλως τε ὁ πατὴρ τῆς ἤρχετο νὰ τὴν παραλάβῃ κατὰ πάσαν ἐσπέραν. Ἦνίστε ἡμῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ διανυκτερεύῃ ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν ἐπειγουσῶν παραγγελιῶν. Οἶκτον ἐνεποιεῖ ἢ θεὰ τῶν ὄχρῶν ἐκείνων Παρισίων συναρμολογούσων ὑπὸ τὴν λάμπην τοῦ φωταερίου μαργαρίτας ὡχροῦς ὡς αὐτὰς, νοσηρὰς καὶ ἀλαμπυρῆς λευκότητος. Καὶ αὐταὶ ἐπίσης εἶχον τὴν ἐπιπλαστον στυλινότητα καὶ τὰς εὐδράστους ιδιότητας τῶν ψευδῶν κοσμημάτων. Ἰλάλουν διαρκῶς περὶ χορῶν μετρημεισμένων καὶ θεατρικῶν παραστάσεων.

— Εἶδες τὴν Ἀδέλφην Πάξ εἰς τοὺς Τρεῖς Σωματοφύλακας... Καὶ τὸν Μελέγκ;... Καὶ τὴν Μαρίαν Λωράν;... Ὡ, ἐκείνη ἡ Μαρία Λωράν!

Καὶ τὰ κολόβια τῶν ἠθοποιῶν καὶ αἱ χρυσοκέντητοι ἐσθῆτες τῶν βασιλισσῶν τοῦ μελοδράματος ἐνεφανίζοντο αὐταῖς ὡς ὀπτασία ἐν τῇ ὄχρῳ ἀντανακλάσει τῶν περιδεραιῶν, ἀτιναελλισσον διὰ τῶν δακτύλων τῶν.

Κατὰ τὸ θέρος ἡ ἐργασία ἐχαλαροῦτο ἢν τότε ἡ ἄγονος ἐποχὴ. Κατὰ τὰς ὥρας τοῦ σφαδρου καύσωνος, ὅτε διὰ τῶν κεκλεισμένων παραθύρων ἤκουετο ἀπὸ τῆς ἡδοῦ ἢ φωνῆ τῶν πωλούντων δαμάσκηνα ἢ κορόμηλα, αἱ ἐργάτιδες ἀπεκοιμῶντο βαθείως, ἐρείδουσιν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Εἴτε ἡ Μαλθίνα μετέβαινεν εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον καὶ ἐζήτηε παρὰ τῆς δεσποινίδος Λε Μίρ ἐν τεύχος τῆς *Μυθιστορικῆς Βιβλιοθήκης*, ὅπερ ἀναγίνωσκεν εἰς ἐπήκοον.

Πλὴν ἡ μικρὰ Σέβη δὲν ἠγάπα τὰ μυθιστορήματα. Εἶχεν εἰς τὸν νοῦν τῆς ἐν ἄλλο ἰδικόν τῆς μυθιστορήμα, πολὺ περισσότερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ὅλα ἐκείνα.

Δὲν ἠδύνατο κατ' οὐδένα τρόπον νὰ λησμονήσῃ τὸ ἐργαστάσιον. Ὅτε κατὰ πάσαν πρωίαν ἀπῆρχετο εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐρειδομένη εἰς τὸν βραχιόνια τοῦ πατρὸς τῆς, πάντοτε ἔρριπτε λαθραῖον βλέμμα πρὸς αὐτό. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἤρχιζεν ἡ λειτουργία τῆς μηχανῆς καὶ ἡ

καπνοδόχη ἐξηκόντιζεν ὑψηλὰ τὸ πρῶτον ἐκ μέλανος καπνοῦ σύννεφον. Ἡ Σιδωνία διερχομένη ἤκουε τὰς φωνὰς τῶν ἐργατῶν, τοὺς ὑποκώφους κρότους τῶν τυπωτικῶν κυλίνδρων, τὸ σφοδρὸν καὶ ἔρρυθμον ἄσθμα τῶν μηχανῶν ὁλος δὲ ἐκείνος ὁ θόρυβος τῆς ἐργασίας συγχέομενος εἰς τὴν μνήμην τῆς μὲ τὰς ἀναμνήσεις τῶν ἐορτῶν καὶ τοῦ κυανοῦ ὄχρηματος κατεδίωκον αὐτὴν ἐπιμόνας.

Πάντα ταῦτα ἐλάλουν ἰσχυρότερον εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν λειψορειῶν, ἀπὸ τὰς ἐν τῇ ἡδῷ κορυφῆς, ἀπὸ τὸν κρότον τῶν καταπιπτόντων ὑδάτων τῶν ρυακίων τῶν ὕδων. Καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἐργαστηρίου ὅτε κατεγίνετο νὰ ὀρμηθῆζῃ τοὺς ψευδεῖς μαργαρίτας καὶ εἰς τὸν οἶκον τῶν γονέων τῆς τὴν ἐσπέραν, ὅτε μετὰ τὸ δεῖπνον μετέβαινεν εἰς τὸ παράθυρον τοῦ μεσσημβρίου ν' ἀναπνεύσῃ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἐντὸς τῆς σκοτίας τὸ ἐργαστάσιον ζοφερὸν καὶ ἔρημον, πάντοτε ὁ ζωηρὸς ἐκείνος ψίθυρος ἐδόμει περὶ τὰ ὠτά τῆς, οἶονεἰ συνυδύων διαρκῶς τὸν λογισμόν τῆς.

— Τὸ κορίτσι στενοχωρεῖται, κυρία Σέβη· πρέπει νὰ τὸ διασκεδάσωμεν. Τὴν προσεγγί Κυριακὴν θὰ πᾶς πάρος νὰ ὑπάγωμεν ὅλοι εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔλεγεν ὁ Ρίσιερ.

Ἄλλ' αἱ ἐκδρομαὶ αὐταὶ ἄς ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ διωρᾶνον πρὸς τέρψιν τῆς Σιδωνίας συνείενον μᾶλλον ὅπως ἐπιτείνουσι τὴν μελαγχολίαν τῆς.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ὤφειλον πάντες νὰ ἐγερθῶσι κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν τῆς πρωίας διότι οἱ πτωχοὶ μετὰ κόπου ἐξαγοράζουσι τὰς διασκευάσεις τῶν, πάντοτε δὲ ἦτο ἀνάγκη νὰ σιδηρωθῇ ἐν φόρεμα κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν ἢ νὰ προσαρμολῇ μία παρυφὴ πρὸς ἀπὸπειραν ἀνανεώσεως τῆς παμπαλαίου ἐσθῆτος χρώματος ἰώδους μὲ λευκὰς γραμμάς, ἢν ἐυσυνειδήτως ἡ κυρία Σέβη κατ' ἔτος ἐμήκυνεν.

Ἀπῆρχοντο πάντες ὁμοῦ, οἱ Σέβη, οἱ Ρίσιερ, ὁ ἐνδοξὸς Δελομπέλ. Μόναι ἡ Ποθητὴ καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἀπέμενον. Ἡ ταλαίπωρος πάσχουσα νεάνις, αἰσχυνομένη διὰ τὴν δυστυχίαν τῆς, δὲν ἠθέλε ποτε νὰ κινηθῇ, ἡ δὲ κυρία Δελομπέλ ἔμενε μαζί τῆς χάριν συντροφίας. Ἄλλως τε οὐδετέρω αὐτῶν εἶχεν ἐνδυμασίαν ἀρετὰ εὐπρεπῆ ὅπως ἐμφανισθῇ ἔξω παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς καὶ θὰ κατεστρέφετο τοιοῦτοτρόπως πάσα ἡ ἐκ τοῦ ἰμπτισμοῦ ἐκείνου ἐντόπις.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡ Σιδωνία ἐφαιδρύνετο ὅπωςοῦν. Ἡ θεὰ ἐκείνη τῶν Παρισίων περιβαλλομένην ὑπὸ βοδίνης ἡμίχλης κατὰ τὰς πρωίας τοῦ Ἰουλίου, οἱ σταθμοὶ οἱ βρῖθοντες πλήθους γυναικῶν φερουσῶν ἀνοικτοῦ χρώματος ἐνδυμασίας ἢ διὰ μέσου τῶν θυρίδων τοῦ βα-

ΙΑΤΡΙΚΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΛΟΥΤΡῶΝ

~~~~~

Ἄνυπολόγιστος εἶνε ἡ βλάβη, τὴν ὁποῖαν πάσχει ἡ υγεία μας ἐὰν παραχθῇ ἡ δμαλὴ καὶ κανονικὴ λειτουργία τοῦ δέρματος ἡμῶν. Ὅπόσῃν δὲ σημασίαν ἔχει τὸ δερμα μας ἔχει μόνον διὰ τὴν υγείαν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν μας, δεικνύει τὸ φαινόμενον, ὅτι πᾶν ζῷον, τοῦ ὁποῖου ἐπεχρίσθη διὰ βερνικίου τὸ σῶμα, ἀποθνήσκει ἀφρευκτως καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἀποθνήσκει καὶ αὐτὸς ἀφρευκτως, ἐὰν κατ' ἔστω καὶ τὸ ἐν τρίτον μόνον μέρος τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματός του.

Τὴν δμαλὴν τοῦ δέρματος ἐργασίαν ταράττει πρῶτον ἡ βρωμα· οἱ πόροι τοῦ ἀποφράττονται ὑπὸ τῆς ἀκαθαρσίας καὶ δὲν χύνονται ἔξω αὐτῶν τὰ προϊόντα τῶν ἰδρωτοποιῶν καὶ τῶν στεατογόνων ἀδένων, οἱ ὅποιοι ὡς ἐκ τούτου πολλαπλασιάζονται.

Πρὸς τούτοις ἡ ἀκαθαρσία ἐλαττώνει καὶ τὴν εὐαισθησίαν τῆς ἐπιδερμίδος καὶ τὴν κάμνει ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον ταχέως καὶ ἀσφαλῶς νὰ συμμορφώνηται πρὸς τὰς παραλλαγὰς τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας.

Τέλος ἡ ἀκαθαρσία παράγει καὶ ἄλλα διαφορα δερματικὰ νοσήματα, τὰ ὁποῖα ἀναγκάζουν τοὺς ἀκαθάρτους νὰ προστρέχουν εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ νὰ ζητοῦν παρ' αὐτοῦ θεραπείαν.

Πρέπει λοιπὸν νὰ προσπαθῶμεν νὰ διατηρῶμεν τὸ δερμα μας ὑγιές καὶ καθαρόν. Πρὸς τοῦτο δὲ δὲν ἀρκοῦν μόνον αἱ καθημεριναὶ πλύσεις τῶν χειρῶν καὶ τοῦ προσώπου, οὐδ' ἡ ἀπλὴ μόνον, ἔστω καὶ συχνὴ, ἀλλαγὴ τῶν ἀσπορροῦχων μας καὶ τῶν κλινωστρωμῶν, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται καὶ συχνὰ λουτρά δλοκλήρου τοῦ σώματος καὶ περὶ τούτων θὰ ἡμιλήσωμεν σήμερον πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας*.

Τὸ θέρος ὁ ἄνθρωπος προτιμᾷ τὰς ψυχρολουσίας ἐν τῷ ποταμῷ ἢ ἐν τῇ θαλάσῃ. Τὰ λουτρά ταῦτα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν καὶ ὡς ἀρχέγονα λουτρά, διότι εἰς ταῦτα βεβαίως πρῶτον κατέφυγεν ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἢ μάθῃ τὴν ἐκ τῶν θερμῶν λουτρῶν ὠφέλειαν. Καὶ εἶνε μὲν τὰ ψυχρὰ λουτρά ὠφελιμώτατα, ἀλλὰ χρῆσιμώτερον μᾶλλον εἰς τὸ νὰ σκληραγωγῆσουν τὸ σῶμα καὶ νὰ ἐλαττώσουν τὴν θερμοκρασίαν του, παρὰ εἰς τὸ νὰ τὸ καθαρίσουν.

Ὅταν τὸ πρῶτ ἐγειρωμέθα τῆς κλίνης, τὸ δερμα ἡμῶν εἶνε ὑγρόν, κοκκινωπόν, τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖά του εἶνε εὐρύτερα καὶ ἡμεῖς εἰμεθα μᾶλλον εὐαίσθητοι ἀπέναντι τῶν προσβολῶν τῆς ἀτμοσφαιρας· μία ψυχρολουσία ταχέως ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα τὴν περισσεύουσαν θερμότητα, ἡ

γονίου διὰ τῆς ἐκτυλισσομένης πεδιᾶδος, ἡ καὶ ἄλλοις ἀπ' ὑγρῶς ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ Σηκουάν, ζωογονούμενος ἐκ τῆς γαιτνιασεως μίας ἐπχαιτίας τοῦ δάσους, ἀρωματιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθούτων λειμώνων καὶ τῶν σταχυοφόρων ἀγρῶν, ἐθελγεν αὐτὴν πρὸς στιγμήν. Πλὴν ἡ ἀνία ἐπήρχετο ταχέως εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ἕνεκα τοῦ τετριμμένου τῆς διασκεδάσεως.

Τὸ πρόγραμμα ἦτο ἀναλλοίωτον.

Ἐσταμάτων εἰς καπνηλιῶν τὴν κείμενον πλησίον τοῦ μέρους πανηγύρεως ἐξοχικῆς λίαν θεωρηθῶδους, διότι πάντοτε ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην ἐνός δημοσίου ὁ Δελομπέλ, ὅστις ἐθαθίζε φέρων φαίαν ἐνδυμασίαν καὶ φαῖα περισφόρια, μικρὸν πῖλον ἐπικλινη ὅπωςοῦν ἐπὶ τοῦ ἐνός τῶν ὠτίων, ἐπανωρόριον ἀνοικτοῦ χρώματος κρημάμενον ἀπὸ τοῦ βραχιόνος του, βαυκαλιζόμενος ὑπὸ τοῦ ὄνειρου του καὶ νομίζων ὅτι ἡ σιγὴν παρίστα ἐξοχικόν τι μέρος εἰς τὰ περιχώρα τῶν Παρισίων, αὐτὸς δὲ ὅτι ὑπεκρίνετο τὸν Παρισίον ἐν τῇ ἐξοχῇ.

Ὁ κ. Σέβης, ὅστις ἐκαυχᾶτο ὅτι ἠγάπα τὴν ἐξοχὴν ὅσον καὶ ὁ Ρουσσώ δὲν ἐνόει τὴν ἐξοχικὴν ἐκδρομὴν ἀνευ παιγμῶν, θνευ ἐπὶ σκοπὸν βολῆς, ἰπεύσεως ἐπὶ ζυλίων ἵππων, δρομου ἐντός σάκκων, κόνεως πολλῆς καὶ αὐτῶν καὶ ἄσματων, τοῦθ' ὅπερ ἦτο καὶ διὰ τὴν κυρίαν Σέβη τὸ ἰδεῶδες τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Ἄλλα ἡμῶς ἰδεῶδη εἶχεν ἡ Σιδωνία, αἱ δὲ Κυριακαὶ ἐκείναι αἱ παρερχόμεναι ἐν θεωρηθῶδει περιδείξ εἰς τὰς ἡδοῦς τῶν χωρίων προϋξένου αὐτῇ ἄμετρον μελαγχολίαν. Ἡ μόνη αὐτῆς τέρψις ἐν τῷ κυκεῶνι ἐκείνω ἦτο τὸ νὰ τὴν βλέπωσιν. Οἰαδῆποτε χυδαῖα ἐκφρασις θαυμασμοῦ ἐκφερομένη μεγαλοφώνως καὶ ἐν ἀφελείᾳ πλησίον τῆς καθίστα αὐτὴν εὐχεριν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, διότι ἦτο ἐξ ἐκείνων αἰτινες οὐδὲν φιλοσρόνημα περιφρονοῦσιν.

Ἦνίστε ἀφίνων τοὺς συζύγους Σέβη καὶ τὸν Δελομπέλ εἰς τὴν πανηγυριν ὁ Ρίσιερ ἐπορεύετο διὰ τῶν ἀγρῶν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τῆς κμικρᾶς πρὸς ἀναζήτησιν ἀνθῶν, δι' ὑποδείγματα τῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου ζωγραφημάτων του. Ὁ φηράντες ἀνυψῶν τοὺς μεγάλους του βραχιόνιας κατεβίβαζε τοὺς ὑψηλοὺς κλάδους τῶν λευκανθῶν ἢ ἀνερχοῦτο εἰς τοὺς τοίχους τῶν παραδείσων διὰ νὰ δρέψῃ κλωνίον τι ἔξωθεν διαρκινόμενον. Ἄλλ' ἡ πλουσιωτέρα τῶν ἀνθολογία ἐγίνετο παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ.

(Ἔπεται συνέχεια).

~~~~~

Ἄλλὰ ποῦ κρύπτεται λοιπὸν διὰ νὰ ὑπάγωμεν ὅλοι οἱ δυστυχεῖς οὗς συντρέβει καὶ τὴν πνίξωμεν ἢ σκληρὰ μοῖρα ἣτις ἐμποδίζει τὴν Δράσιν νὰ γίνεται ἡ Ἄντιγόνη αὐτῆς τῆς τυφλῆς ὄνηροπόλου ἣτις καλεῖται θεωρία ;.

ὅποια συνηθροίσθη καὶ ὄν κερὸν ἡμεθε θερμῶς ἐν τῇ κλίνῃ μας περιτετυλιγμένοι, καὶ τὸ καθατὰ ἀκλιμώτερον κατὰ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θερμοκρασίας.

Ἐκτός τούτου τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παροξύνει τὴν ἐνέργειαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὸ λουτρὸν ἀισθηθῆμεθα ἑαυτοὺς δυνατωτέρους καὶ δροσερωτέρους.

Τοιαύτην ἐνέργειαν ἔχουν τὰ ψυχρὰ καὶ τὰ θαλάσσια λουτρὰ διαρκούντος τοῦ θέρους· αὐτὰ καταβιβάζουν τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος, διότι ἐν μὲν τῇ μακρῶν εὐρίσκωμεν μετὰ ψυχρὸν λουτρὸν ἀντὶ 37—38°, μόνον 35° ἢ καὶ ὀλιγώτερον ἀκόμη, ἐν ᾧ συγχρόνως ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνεπινοῦν καὶ τῶν παλμῶν τῆς καρδίας.

Τὸ ψυχρὸν λουτρὸν δὲν πρέπει νὰ διαρκῆ πλέον τῶν 5—10 λεπτῶν τῆς ὥρας, διότι ἀργότερον τὸ ρίγος θὰ σ' ἐνθουμίσῃ ὅτι παρὰ πολὺ ἐξέτεθης καὶ ὅτι ἀφρόνως ἐξέθηκας εἰς κίνδυνον καὶ τὴν ὑγίαν σου. Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ὕδατος, εἰς τὴν ὑποίαν πᾶς ὑγιὴς ἄνθρωπος δύναται ἀνευδοιάστως νὰ ἐκτεθῆ, πρέπει νὰ κυμαίνεται μετὰξὺ 18—20° Κελσίου.

Οἱ φιλάσθενοι οἱ ὑποκαίμενοι εἰς παθήσεις τῆς καρδίας καὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, χρεωστοῦν μὲ πολλὴν προσοχὴν νὰ κάμνουν χρῆσιν ψυχρῶν λουτρῶν· αὐτοὶ ὀφείλουσιν οὔτε εἰς λίαν ψυχρὸν ὕδωρ νὰ ἐμβαίνουν, οὔτε νὰ μένουν ἐν αὐτῷ ἐπὶ πολλὴν ὥραν, πάντοτε ὅμως χάριν τῆς ὑγείας των, πρέπει νὰ συμβουλευθῶνται προηγουμένως τὸν ἰατρὸν καὶ ν' ἀκολουθοῦν πιστῶς τὰς συμβουλὰς του.

Ἄλλ' ἡ ὀφέλεια ἢ ὑποία προκύπτει διὰ τὴν ὑγίαν μας ἐκ τῶν χλιαρῶν λουτρῶν, εἶνε ἀσυγκρίτως μεγαλειότερα τῆς ἐκ τῶν ψυχρολουσιῶν καὶ τῶν λουτρῶν τῆς θαλάσσης.

Αὐτὰ δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς τὸ μόνον θετικὸν μέσον τὸ ὅποιον ἔχομεν εἰς διακτῆρσιν τῆς ὑγείας μας, καὶ ἐπομένως εἰς παράτασιν τῆς βραχείας ἡμῶν ζωῆς.

Πολλοὶ ἰατροὶ παρετήρησαν, ὅτι ἄνθρωποι ἀρχίσαντες ἤδη νὰ γηράσκωσι, διὰ τῆς τακτικῆς χρήσεως τῶν χλιαρῶν λουτρῶν ἀνεξωσθηθήσαν, ἀνεδυναμώθησαν καὶ ἐπανέκτησαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν θαλερότητα τῆς ἀνωμαίας των ἡλικίας. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχαῖος τῆς Ῥώμης ἰατρός Κέλσος συνεβούλευε τοὺς γέροντας νὰ ἐμβαίνουν εἰς θερμὰ λουτρὰ.

Ἄλλὰ τότε δὲν ἤξευρον ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι διὰ τί τὰ θερμὰ λουτρὰ ὀφελούσιν τόσοσιν τοὺς γηράσκοντας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος γάλλος τις ἰατρός, ὀνόματι Πῶμ, ἐξήγησεν ἐπιτυχῶς τὸ φαινόμενον, διότι λέγει: πτὴν γερωντικὴν ἡλικίαν χαρακτηρίζει ὑπερβολικὴ ζήρασις, τραχύτης καὶ ἀποσκλήρυνσις τῶν ἰσθμῶν

(ἢ Πῶμ ὀνομάζει τούτο rancornissement), τὰ χλιαρὰ ὅμως λουτρὰ εἶνε τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ ἀμέσως ἐμποδίζεται καὶ καταπολεμεῖται ἡ ἀποξήρανσις τῶν ἰσθμῶν. Ἐπομένως τὰ λουτρὰ ταῦτα συντελοῦν εἰς παράτασιν τῆς ζωῆς καὶ ἡ ὀφέλεια, ἣν ἐξ αὐτῶν ἀρῶνται οἱ γέροντες, εἶνε εὐνόητος.

Ἐν τῷ θερμῷ λουτρῷ τὸ σῶμά μας ἀπορροφᾷ σημαντικὴν ποσότητα ὕδατος. Τοῦτο ἀπεδείχθη πλέον διὰ πειραμάτων, ἐπειδὴ εὐρίθησαν ἐπιπτώσεις, οἱ ἰποιοὶ ἐξέχυσαν τοὺς ἀνθρώπους πρὸ τοῦ λουτροῦ καὶ κατόπιν, ἀφ' οὗ ἔμειναν ἐπὶ μίαν ὥραν ἐντός τοῦ θερμοῦ ὕδατος, εὗρον δὲ ὅτι ἦσαν τρεῖς λίτρας βαρύτεροι, ὅπερ δηλοῖ ὅτι διὰ τοῦ δέματός ἀπερροφήθησαν τρεῖς ἑξακλιθροὶ λίτραι ὕδατος.

Τὰ χλιαρὰ λουτρὰ ἔχουν πρὸς τούτοις τὴν ἰδιότητα νὰ ἐλαττώνουν τὸν σφυγμὸν καὶ τὴν ἀνεπινοήν, ὅθεν πηγάζει μεγάλη ὀφέλεια πρὸ πάντων διὰ τοὺς ἔχοντας εὐαίσθητα αἰμοφόρα ἄγγεῖα, ταχύν σφυγμὸν καὶ συμφορήσεις κατὰ τὴν κεφαλὴν.

Ταῦτα πάντα παρώτρυναν τοὺς ἰατροὺς νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν των εἰς τὰ θερμὰ λουτρὰ, ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ διάσημος Οὐφελάνδος ἐν τῇ ἀΜακροβιωτικῇ του ἔγραφε: «τὰ χλιαρὰ λουτρὰ εἶνε τὸ καλλίτερον μέσον δι' οὗ δύναται ν' αὐξηθῆ ἡ φυσικὴ θερμότης, νὰ ἐπιταχυνθῆ ἡ ἐκκρίσις τοῦ δέματός καὶ νὰ ἐλαττωθῆ ἡ τραχύτης τοῦ σώματος. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ δὲ περὶ «καθαριότητος καὶ ἐπιμελείας τοῦ δέματός», λέγει ἀμφοτέρω θεωρῶ ὡς τὰ κυριώτερα μέσα πρὸς παράτασιν τῆς ζωῆς, συμβουλεύει δὲ τοὺς ἀνεγνώστας του νὰ λούωνται ἀπαξ τοῦλάχιστον τῆς ἐβδομάδος εἰς χλιαρὸν ὕδωρ.

Ἐκτός τοῦ Οὐφελάνδου καὶ πλείστοι ἄλλοι ἰατροὶ εἰς τ' αὐτὰ κατέληξαν. συμπεράσματα, ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ ἐργάτης ἀποθανὼν Bouchardat, καθηγητῆς τῆς ὑγιεινῆς ἐν Παρισίῳ ἐν τῷ περὶ «ὑγιεινῆς» βιβλίῳ του λέγει: «Τὰ χλιαρὰ λουτρὰ εἶνε διὰ τοὺς γέροντας τὸ μόνον μέσον, τὸ ὅποιον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν ὀργάνων καὶ τῶν λειτουργιῶν των. Ἡ ζήρασις καὶ ἡ τραχύτης τοῦ δέματός των, ἡ κερρατοειδής αὐτοῦ ὑφή, ἡ ὑποία ἀναφαίνεται εἰς διάφορα τοῦ σώματός των μέρη, ἡ δυσκαμψία τῶν ἄρθρων, ἡ ἀνώμαλος κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἰς τὰ τριχοειδῆ ἄγγεῖα, ἡ ἐλλιπὴς θερμότης, ἡ ἀδυναμία τῶν βρόγχων, ὁ διαρκὴς αὐτῶν κατάρρους ἐνεκ τῆς ἐλαττωθείσης ἀδήλου διακνοῆς κτλ. ὅλα ταῦτα προτρέπουσιν τοὺς γηράσκοντας συγὰ νὰ ζητοῦν τὴν ζωογόνον καὶ γλυκεῖαν ἐπίδρασιν τῶν χλιαρῶν λουτρῶν, κατόπιν τῶν ἰσθμῶν πρέπει νὰ γίνωνται διαρκεῖς ἐπιτρίψεις».

Διὰ τὰς κυρίας τὰ λουτρὰ ταῦτα ἔχουν καὶ

ΥΠΟ ΤΟ ΦΕΓΓΟΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

διήγημα

~~~~~

Ὁ ἀββᾶς Μαρτινιᾶν ἰδικαιολόγος πληρέστατα τὸ πολεμικὸν ὄνομα ἔπερ ἔφερον. Ἦτο ἱερεὺς ὕψηλοῦ ἀναστήματος, ἰσχνός, φανατικός, ἐξημέμενος πάντοτε ἀλλὰ καὶ λίαν εὐθύς τὸν χαρακτῆρα. Ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων εἶχε πεποιθήσεις σταθεράς, μὴ ὑποκειμένους εἰς κραδασμούς, ἐφηνάζετο δὲ σπουδαίως ὅτι ἐγγώριζε καθολικηρίαν τὸν Θεόν, οὐτινος λειτουργός ἦν, καὶ ὅτι ἐνεβάθηνεν εἰς τε τὰ σχέδια αὐτοῦ καὶ τὰς θελήσεις καὶ τοὺς σκοπούς.

Συχνάκις, ἐνῷ περιεπάτει κατὰ μεγάλα βήματα ὑπὸ τὴν δεινροστομίαν τοῦ μικροῦ του ἀγροτικοῦ πρεσβυτέρου, κοιμῆσαι ἐρωτήσεις συνέβαινε νὰ διεγείρωνται εἰς τὸ πνεῦμά του καὶ ἔλεγεν αἰφνίς πρὸς ἑαυτόν: «Διατί τόχα ὁ Θεὸς νὰ ἔκαμε τούτο;» Ἐλάμβανε δὲ ἀμέσως κατὰ διάνοιαν ὁ ἴδιος τὴν λέσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεζήτει μετ' ἐπιμονῆς τὴν ἀπάντησιν καὶ εὕρισκεν αὐτὴν σχεδὸν πάντοτε. Ἀνεμφοβόλος δὲν θὰ ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἠσθάνετο ποτε τὴν ἀνάγκην νὰ ψιθυρίσῃ ἐν προσευχῇ ταπεινῆς εὐλαθείας πρὸς τὸν Παντοδύναμον: «Ὡς ἀνεξερεινήτοι αἱ βουλαὶ σου, Κύριε!» Ἀπεναντίας, ὁ ἀββᾶς Μαρτινιᾶν ἐλογκίετο οὕτως: «Εἴμαι ὁ ὑπηρετῆς τοῦ Κυρίου, ὀφείλω ἐπομένως νὰ γνωρίζω τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸν τῶν βουλῶν αὐτοῦ, καὶ, ἀνδὲν τὰ γνωρίζω, νὰ τὰ μαντεύω».

Τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει ἐφαίνοντο αὐτῷ δημιουργηθέντα ἐν σοφίᾳ ἀπολύτῃ καὶ θαυμαστῇ. Τὸ διατί καὶ τὸ διότι ἰσχυροῦν πάντοτε εἰς τὰς σκέψεις του. Τὴν ἡῶ εἶχεν ὀρίσῃ ὁ Κύριος διὰ τὴν κατὰστίσην εὐχάριστον τὴν ἐξέγερσιν εἰς τὴν ζωὴν, τὴν ἡμέραν διὰ τὴν ὠριμανσιν τῶν καρπῶν, τὴν βροχὴν πρὸς πότισμα αὐτῶν. Ἡ ἐσπέρα εἶχε γείνη διὰ τὴν προδιαθέτην εἰς τὸν ὕπνον. Καὶ ἡ μαύρη νύξ διὰ τὴν κοιμῶνται καὶ ἀναπαύωνται οἱ ἄνθρωποι. Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους ἀνταπεκρίνοντο καθ' ὅλα εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας. Καὶ οὕτω καθέξῃς Οὐδέποτε δὲ ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἱερέως ἡ ὑπόνοια ὅτι οὔτε ἡ φύσις οὔτε τὰ φαινόμενα αὐτῆς ἔχουν κανένον ἰδιαιτέρον ὀριζόμενον σκοπόν, πᾶν δὲ τὸ ὑπάρχον ὑπόκειται ἀπλῶς, τυφλῶς καὶ ἀνεξηγήτως, εἰς τὰς τραχείας συνθήκας τῶν ἐποχῶν, τῶν κλιμάτων καὶ τῆς ὕλης.

Ἐξ ἄλλου ὅμως, ὁ ἡμέτερος ἀββᾶς ἐμίσει τὴν γυναῖκα, χωρὶς νὰ συζητῆ περὶ τούτου πρὸς ἑαυτόν καὶ χωρὶς νὰ ἐρωτᾷ διατί ὑπάρχει, τὴν ἐμίσει ἀσυνειδήτως καὶ τὴν περιεφρόνει ἐξ ἐνστάτου. Συχνάκις ἀνεμυμήσκετο καὶ ἐπανελάμ-

τὴν πρόσθετον ἀρετὴν, ὅτι διατηροῦν τὴν ὠραϊότητα καὶ τὴν χάριν τοῦ σώματος. Τὸ δέμα γίνεται ἐλαστικώτερον καὶ ἀβρότερον, τὰ δὲ μέλη ἐπανακτῶσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἀδρότητα καὶ στρογγυλότητα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων σαφῶς καταδεικνύεται, ὅτι τὰ χλιαρὰ λουτρὰ εἰς πᾶσαν μὲν ἡλικίαν ὀφελούσιν, ἰδίᾳ δὲ εἶνε αὐτόχρημα εὐεργετικά κατὰ τὴν προβεβηκυῖαν. Ἄμα τις ὑπερβῆ τὸ 50 ἔτος τῆς ἡλικίας του πρέπει δις ἕως τετρακίς τῆς ἐβδομάδος νὰ κάμνῃ αὐτῶν χρῆσιν. Ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος πρέπει νὰ εἶνε ἀπὸ 25 ἕως 28° Ῥεωμύρου. Τὸ λουτρὸν πρέπει νὰ διαρκῆ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν, ἀργότερον δὲ δύναται νὰ παραταθῆ καὶ ἐπὶ μίαν ἑξακλιθρον ὥραν. Χλιαρὰ λουτρὰ, μὴ διαρκούντα ἡμίσειαν τοῦλάχιστον ὥραν, δὲν ἔχουν ἄλλην ὀφέλειαν, παρὰ μόνον τὴν ἐκ τῆς καθαρότητος.

Ἡ καταλληλοτέρα ὥρα τοῦ λουτροῦ εἶνε ἀπὸ τῆς 9—11 π. μ., δύο ὥρας τοῦλάχιστον μετὰ τὸ πρόγευμα καὶ ἡ 6 μετὰ μεσημέριαν, ἦτοι τέσσαρες ὥρας μετὰ τὸ γεῦμα.

Μὲ στόμαχον πλήρη οὐδέποτε πρέπει νὰ λουθῶμεθα.

Τὸ δωματίον, ἐν ᾧ γίνεται τὸ λουτρὸν, πρέπει νὰ εἶνε διαθερμὸν ἄμα δ' ἐξέληθς τοῦ λουτροῦ ἀμέσως νὰ τρίβεται μὲ χονδρὰ ὑφάσματα, ν' ἀποξηραίνησιν δὲ πρῶτον τοὺς βραχίονας καὶ τὸ σκέλη, ἔπειτα τὴν βᾶχιν καὶ τὸ στῆθος καὶ τελευταίον τὴν κεφαλὴν.

Μετὰ τὸ λουτρὸν εἰς περίπτωσι ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἶνε λίαν ἀξιόπιστος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἡμεθε καλῶς ἐνδεδυμένοι.

Ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν πρέπει νὰ ἐπιστῶμεν εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ὕδατος. Το πολὺ ψυχρὰ καὶ τὸ πολὺ θερμὰ λουτρὰ βλάπτουν τοὺς γέροντας. Τὰ θερμὰ εἶνε ἐπικίνδυνα, ἐπειδὴ προξενοῦν συμφορήσεις κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος καὶ δύναται νὰ ἐπιφέρουν ἀποπληξίας κερρανοβόλους. Ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνα εἶνε καὶ τὰ ψυχρὰ, ἐπειδὴ εἰς τὰ τοιαῦτα τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς περιφερείας ῥεῖ ἀθρόον πρὸς τὸ κέντρον καὶ ὡς ἐκ τούτου εὐκόλως δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀκαριαῶς θάνατος διὰ τῆς διαρρήξεως καρδιακοῦ τινος ἀνευρύματος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Θ. Χ. Φλωρακ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ πρόβλημα ὅπερ ἔλυσε ὁ πνευματικὸς βίος — ὁ μόνος εὐδαίμων βίος — εἶνε διὰ τὴν ἀπόλαυσιν ἀντικατέστησεν διὰ τῆς ῥημῶδους ἐπισκοπήσεως.

Μὴ οἰκτιρετε τοὺς ρευματικούς γέροντας, ἀλλὰ τοὺς πεπειραμένους νεανίας.

Ἡ σοβαρότης εἶνε μυστικὸν τοῦ σώματος ὅπερ καλύπτει πολλὰκις τὴν ἑλλείψιν πνεύματος.

θανε τους λόγους του Χριστού: «Τί κοινόν έμοι και σοί, γύναι;», προσέθετε δά: «Θά έλεγέ τις ότι και ο ίδιος ο Θεός είναι δυσηραστημένος δι' αυτό τό έργον του». Η γυνή ήτο διά τόν άββα άν κριθώς τό άρρωστον άν, τό θαδεκάκις άκάθαρτον παιδίον, όπως τήν όνομάζει ή ποιητής Βινύ. Ήτο δι' αυτόν ο πειρασμός ο παρασύρας τόν πρώτον άνθρωπον εις τήν πτώσιν, εξακολουθών πάντοτε τό καταστρεπτικόν έργον του, τό άσθενές, τό επικίνδυνον, τό μυστηριωδώς ταράσσον πλάσμα. Πολύ δέ μάλλον του έπι άπωλίης πλησμένου σώματος των, τήν άγαπήσαν ψυχήν των ήχθαιρε.

Πολλάκις ήσθάνθη τήν στοργήν των προσκολωμένην εις αυτόν, και, μολονότι άτρωτος, καταγανάκει διά τήν ανάγκην αυτήν της άγάπης ήτις φρίσσει πάντοτ' εν αύταις κ' έσκορπίζετο μέχρις αυτού άκόμη.

Κατά τήν γνώμην του, ο Θεός δέν έπλασε τήν γυναικα ειμή μόνον διά να πειράξη τόν άνδρα, όπως δοκιμαζέται ή ισχύς του. Δέν έπρεπε κανείς να τήν πλησιάζη άλλως ή θεωρακιζόμενος δι' άμυντικών προφυλάξεων, εν τω φόβω άν αισθάνεται τις άπέναντι μαντευομένης παγίδας. Και ήτο δι' αυτόν, πράγματι, προσομοία έλως προς παγίδα, με τά χείλη της τ' άνοικτά και τους βραχιόνάς της τους χεί τεταμένους προς τόν άνδρα.

Επιείκειάν τινε ήσθάνετο μόνον προς τάς αφιρωμένους εις τήν θρησκείαν, ως ο ήρως των καλλιστα άθλοθεΐς· άλλ' εν τούτοις, τραχίως έφίερετο και προς αυτές έπίσης, διότι τήν ένόει ζωσαν πάντοτε, άνακινουμένην εις τό βάθος της δεσμοτύχου καρδιάς των, της τεταπεινωμένης ψυχής των, αυτήν τήν αιώνιαν άγάπην, ήτις επτερύγξειν άκόμη προς αυτόν, καιτοι ιερέα.

Τήν διέκρινε τήν άγάπην αυτήν εις τά όμματα των τά ύγραινόμενα εκ της εύπλαγχνίας; επί τή δυστυχία πολύ μάλλον ή τά όμματα των ιερέων, εις τάς θρησκευτικές έκστάσεις των εν οίς όλον τό πάθος του φύλου των άνεμίγνυτο, εις τάς όρμεις της προς τόν Χριστόν λατρείας των, δι' ως ώργιζέτο άνευρίσκων εν αύταις τήν φλόγα του γυναικείου έρωτος, του σαρκικού έρωτος; τήν ήσθάνετο, τήν κατατραμένην αυτήν άγάπην, εν τή ύποταγή των αυτή τή εύκόλω, εν τή γλυκύτητι της φωνής των όταν τω ώμίλου, εις τους όφθαλμούς των τους χαμηλωμένους και εις τά δάκρυα της ύπομονής δι' ών τω άπεκρίνοντο όταν τάς μετεχειρίζετο άποτόμως.

Και άπετίνασε τό ράσον του έξεργόμενος των θυρών του μοναστηρίου του, και έσπευδα, και άπήρχετο άνοιγων τά σάλη του πλατεία, ως να έφειγεν από κινδύνου.

Ήχε μίαν άνεψιάν, ήτις έζη μετά της μη-

τρύς της εν γειτονικώ τινι οικήματι. Προσεπλήθει δέ παντοιοτρόπως να τήν πείση να γείνη άδελφή του έλέους. 'Αλλ' ή άνεψιά ήτο χαρίεσσα, ζωηρά και έρων. Όταν ο άββάς τήν συνεβούλευεν, έγέλα· και όταν έθύμωνα μαζί της, έρρίπτετο εις τόν τράχηλόν του, τόν έφίλει βρμητικώς, τόν έσφιγγεν επί της καρδιάς της, ένω αυτός έζήτει άκουσίως ν' άπαλλαγή του έναγκλισμού αυτού, του περχόντος εν τούτοις αυτώ γλυκειάν τινε ήδονήν διεγείρουσαν εις τό βάθος της ύπάρξεώς του τό συναίσθημα εκείνο της κατρότητας τό ύπνωτόν εν τή ψυχή παντός ανθρώπου. Τή ώμίλει περί του Θεού, του Θεού του συγν, περιπατών παρ' αυτή, διά μέσου των άγροτικών δρομίσκων. 'Αλλ' εκείνη ούτε τόν ήκουε καν και εκύτταζε τόν ουρανόν, τήν χλόην, τά άνθη, εν προφανεί άπολαύσει της ύπάρξεως, αναλαμπούση έντός των όμμάτων της. Ένίοτε, διακόπτουσα αυτόν, έτρεχεν άίφνης διά να συλλάβη κανέν ιπτάμενον έντομον και επιστρέφουσα έκραύγαζε κρατούσα αυτό μεταξύ των δακτύλων της:

— Ούτε, κύτταζε τί έμμορφου πού είνε! Μού έρχεται να τό φιλήσω! . . .

Και ή άναγκη, και ή όρεξις αυτή, ήτις της ήρχετο, να φιλήση της πεγαλούδας ή της βιολέττας, άνησύχει, παύρηγίξεν, εξηρέθιζε τόν ιερέα, άνευρίσκοντα πάλιν άκόμη κ' έδώ αυτήν τήν άνεκρίζωτον τρυφερότητα τήν βλαστάνουσαν άδικαίεπτως εν τή καρδιά της γυναικός.

Ως να προσμάντευε δε, ιδού άίφνης ότι μίαν των ήμερών ή σύζυγος του νεακόρου, ήτις έσυγύριζε τό δωμάτιον του άββά, τω άναγγέλλει μετά προφυλάξεως ότι ή περι ής ο λόγος άνεψιά του έχει άγαπητικόν.

Ο άββάς Μαρινιάν ήσθάνθη φοβεράν συγκίνησιν και άπέμεινεν έρωνος, πνιγόμενος με τό πρόσωπον γεμάτον σκαπούνια, διότι εξυρίζετο κατ' εκείνην τήν στιγμήν.

— Όταν έπανέυρε τήν δύνκριν του σκέπτεσθαι και του ήμιλείν, ή πρώτη του δουλειά ήτο να φωνάζη:

— Δέν είνε άλλήθεια! . . . Μελανία, ψεύδεσαι! . . .

'Αλλ' ή χωρική έβγαλε τό χέρι της επί της καρδιάς της:

— Ο Θεός κς με κρίνη, κύριε έφημέριε, αν λέω ψέματα . . . Πάει και τόν βρίζει κάθε βράδυ άμα πού κοιμηθή ή άδελφή σας . . . Τήν περιμένει κοντά 'ς τό ποτάμι . . . Αν θέλετε πηγαίνατε να τούς ιδήτε, από της δέκα ως τά μεσάνυχτα . . .

Ο άββάς έπαυσε να ζυη τό πηγούνιόν του και ήρχισε να βαδίξη βιαίως, όπως έκαμνε πάντοτε, όταν έσκέπτετο βαθίως. Έπειτα ήθέλησε να ξαναρχίση τό ζύριμά του, έκοψε δε τρίς τό δέγμα του, από τήν μύτην του έως τό αυτί του.

Καθ' όλην τήν ήμέραν έμεινε άφωνος, πλήρης όργης και άγανακτησίας. Είς τήν μακίαν του ως ιερέας κατ' άνοκήτου έρωτος προσετίθετο ή ήθικη εξαψία του ως επέχοντος θέσιν πατρός, κηδεμόνος, επιτρόπου και προδοθέντος. Εξαπατηθέντος, έμπαιχθέντος παρ' του παιδιου τούτου, ή εγωιστική εκείνη λύπη των γονέων εις ους ή κόρη των άναγγέλλει ότι έκαμνε ήδη, εν άγνοία των και παρ' τήν θέλησιν των, τήν έκλογήν του συζυγου της.

Μετά τό δειπνόν του, προσεπάθησε ν' άναγνώση όλίγον άλλ' δέν τό κατώρθωσε και εξήψη επί μάλλον. Όταν δέ ήχησεν ή δεκάτη επήρε τήν βράβδον του, φοβεράν βακτηρίαν εκ δρους ήν μετεχειρίζετο πάντοτε κατ' τάς νυκτερινάς εξόδους του, βασίς επήγαυε να ιδή κανέναν άρρωστον. Έκύτταζε δε ύπομειδιών τήν γιγαντιαία μαγκούραν ήν περιέστρεφεν εις άπειλητικούς κύκλους εν τή πυγμή της στιβαράς χειρός του. Έπειτα, αίσθηθίως, τήν έσήκωσε και τρίζων τά οδόντια του τήν κατέφερεν επί καθίσματος όπερ θρασυθην τήν βύχιν κατέπισεν επί του δαπέδου.

Μετά τούτο, ήνοιξεν άμέσως τήν θύραν του διά να εξέλθη· άλλ' επί του κατωφλίου έσταμάτησεν έκπληκτος πρό της λαμπρόνους θαυμασίου σεληνόφωτος, του ύποίου όμοιον ποτέ σχεδόν δέν είχεν ιδή. Ως δέ ήτο πεπροικισμένος διά πνεύματος εξάλλου, αναλόγου πως προς τό πνεύμα όπερ θα είχαν οι πατέρες της Εκκλησίας, οι όνειροπόλοι αυτοί ποιηταί, ήσθάνθη διά μίαν ένυπνόν άφαιρούμενον, συγκινούμενον υπό της μεγαλοπρεπούς και γαληνιαίας καλλονής της άμαυρας νυκτός.

Εν τω μικρώ κήπω του, πλέοντι εις κύματα ήδός ήμίφως, τά δένδρα του διεγράφον εν παρατάξει επί της όδοι τάς λεπτάς σκιές των μόλις φυλλοστολιστων κλάδων των, ένθ' τό κολλοσσαίον αιγάκιμα τό άναρχιζόμενον τόν τοίχον της οικίας του άνέδιδεν ως έκπνοάς θελητικής και οιονεί σακχαρώδεις τήν γλυκύτητα, μετέδιδεν έλεγε ως εύώδη τινά ζωήν εις όλην τήν περίε άπλουμένην χλιαράν έσπέραν.

Ο άββάς ήρχισε ν' άνακνήη βαθίως καταπίων τόν άέρα, ως οι μέθυσοι τό κρασί, να προχωρή κατ' άββαία βήματα, μαγευμένος, άποθαμαζών, λησμονών σχεδόν τήν άνεψιάν του.

Όταν έφθασεν εις τους άγρούς, έσταμάτησε διά να θεωρήση τήν παιδιάδα, λουομένην όλην εις τό θωπευτικόν αυτό φώς, βυθισμένην εις τό μελιχίον τούτο και λιπόθυμον γόητρον των ήσυχων νυκτών. Οι βάτραχοι έβαλλον άνά πύσαν στιγμήν διά μέσου της έκτάσεως τήν βραχείαν και μεταλλικήν αυτών κραυγήν και μακράν άηδόνες μονήρεις έμίνυον εις τά θέλητρα της σεληνιαίας αυτής φωταυγείας της διακεκομμένης

φώδης των, της εις όνειροπαλήματα προκαλούσης χωρίς να διεγείρη εις σκέψεις, τήν ως δια να συνοδύη νομίζεις φιλήματα πλασθείσαν λεπτήν και παλλομένην άπήχησιν. Και ήρχισεν εκ νέου να βαδίξη, λιποψυχών, χωρίς να έννοή διατί. Ήσθάνετο έαυτόν ως εξασθενήσαντα, ως εξαντληθέντα άπροσδοκίως διαμίας. Και επεθύμει να καθήση, να παραμείνη εκεί, να εξακολουθήση θεωρών επ' άπειρον, θαυμάζων τόν Θεόν εν τοίς έργοις του.

Κατώ εκεί, ακολουθούσα τάς στρωάς του μικρού ποταμού, μακρά γραμμή αλιείρων έρπειν. Όμίχλη έλαφρά, ως εκ λευκών άτμών ους αι άκτινες της σελήνης διεπέρων, ήγύρουν, κατηύγαζον, έκρέματο γύρω και υπεράνω των όχθών και περιέβαλλε τό έλικοειδές ρείθρον του νερού ως δι' αερώδους και διαφανούς γάλας.

Και ο ιερέας άπαξ έτι έσταμάτησε, συνεχόμενος μέχρι των ένδοτάτων της ψυχής του εξ άκατασχέτου συγκινήσεως, άκαταπαύστως αίζανούσης.

Αδρισταίς τις άνησυχία, ως ένδοιασμός τις εισέβαλλεν εν αυτώ, άμφιβολία τις ήρχισε να τόν καταλαμβάνη, αι ίρωτήσεις αιτινες πολυλάκις άνεκονούγτο εις τό πνεύμα του ήσθάνετο ως να έγεννώτο πάλιν τήν στιγμήν ταύτην.

Διατί άρα γε ο Θεός να έδημιούργησε πάντα ταύτα;

Αφού ή νύξ ήτο ώρισμένη διά τόν ύπνον, διά τήν άμεριμνησίαν, διά τήν άνάπαυσιν, διά τήν λήθην του παντός, διατί να τήν κάμη φρικότεραν της ήμέρας, γλυκυτέραν της ήους, χαριεστίρην της έσπέρας, και διατί τό βραδυπορούν και γοητευτικόν αυτό άστρον, τό ποιητικώτερον του ήλιου, ήρχετο να διαυγάση τά σκότη με τό ήμερον φέγγος του, τό φαινόμενον ως να επάχη επίτηδες θα ένόμιζες, διά πάν ότι αιθέριον και μυστηριώδες, θα προσεβάλλετο ίσως εκτιθέμενος τήν τραχείαν της ήμέρας λάμψιν;

Διατί τό καλλιφωνότερον των ψαλλόντων πτηνών δέν έκοιμάτο και αυτό όπως τά άλλα άλλ' άνέμενε τήν εξεγείρουσαν τους πόθους σκιάν αυτήν της έσπέρας διά να βίψη άνά τήν έκτασιν του περιπαθούς του θσματος τους ταράσσοντας τόνους;

Διατί άρα γε αυτό τό επί του σιγώντος κόσμου έρριμμένον ήμίφως; . . . Διατί της καρδιάς οι φρικασμοί ούτοι, και της ψυχής αυτή ή συγκίνησις, και της σαρκός ή έκλυσις αυτή; . . .

Διατί τάχα ο πολλαπλασιασμός των καλλονών τούτων, ως οι άνθρωποι δέν έβλεπον, χωμένοι όντες εις τάς κλίνας των;

Διά ποίον ήτο προωρισμένον τό έξοχον αυτό θέαμα, ή μαγεία αυτή, ή πλήμμυρα αυτή της ποιήσεως ή καταλειδομένη από του ουρανού επί της γής; . . .

Και ο άββάς δέν ένδει τίποτε, δέν έβρισκε τί νά άπαντήσθ.

Άλλ' ίδού, έκεί κάτω, παρά τήν άκραν του λαμάνος, υπό τήν θολίαν των έν τή διαφραγγεί ήμίχλη λουομένων δένδρων, δύο σιακι άνεφάνησαν, παραπλεύρως βοΐνουςαι.

Η μία, ή του άνδρός, ήτο ύψηλοτέρα. Έκράτει τήν φίλην του από του λαιμού διά του βραχιόνος και κατά διαλείμματα τήν έφιλει επί του μετώπου. Και τό άψυχον τοπίον έφάνη ως ζυγογηθέν αίφνιδίως και ως περιβάλλον αυτούς, όσον πλάσιον θεϊον γινόμενον έπίτηδες δι' αυτούς. Και έφάνιντο άμφότεροι έν μόνον έν, τό έν δι' ό ήτο προωρισμένη ή νύξ αύτη ή σιωπήλη και ήρεμος. Και ήρχοντο προς τόν Ιερέα ως ζωσα άπόκρισις, ή άπόκρισις ήν ο Κύριός του έρριπτεν εις τάς άπορίας του.

Βαίνους απέμεινεν όρθιος, μέ τήν καρδίαν πάλλουσαν, καταταραχμένος, νομίζων ότι έβλεπε σκηνήν τινα εκ τής Βίβλου, τους έρωτας τής Ρουθ μετά του Βοός ως είπειν, τήν τέλεσιν βουλής τινος του Ύψίστου έν τώ μέσω τινός των μεγαλοπρεπών ένείνων σκηνογραφιών περι ών λαλούσιν αι Γραφαί. Έν τή κεφαλή αυτού ήρχισαν να πτερυγίζου και να βομβοΰν οι ψαλμοί του Δσματος των Δσιμάτων, αι φλογεραί του έρωτος κραυγαί, αι σαρκιακάί επικλήσεις, ή έκφωνη ποιήσις τής στοργής ή έκθερμάνουσα όλον τό ποίημα αύτό, τό εξ άγάπης διάπυρον...

Και έλεγε προς έαυτόν: 'Ο Θεός ίσως έκαμιν αυτάς τάς νύκτας διά να εξιδανικεύσθ τους έρωτας των ανθρώπων. . . »

Και ώπισθοχώρει πρό του ζεύγους αυτού, ύπερ άντήλλασε φιλήματα ένώ έβάδιζε πάντοτε. Δέν έτόλμα να κάμη τό παραμικρόν κίνημα. Και ήτο ή άνεψιά του έν τούτοις, ή άνεψιά του τό έτερον των δύο αυτών όντων, ή άνεψιά του ήτις έφιλείτο και άντεφιλει ούτω πρό αυτού! Άλλ' ο Ιερεύς ήρώτα ήδη έαυτόν μή και τό ελάχιστον κίνημα αν έκαμιν, δέν θα ήτο ύβρις προς τόν Θεόν. Διότι, προδήλως, δέν έπέτρεπε λοιπόν τόν έρωτα αυτόν ο Θεός, άφού έφρόντιζε καταφανώς να τόν περιβάλη διά τόσης μαγείας. . .

Και ο άββάς έτράπη εις φυγήν, φρονήρης, κατασχυμένος σχεδόν, ως να είχεν εισέλθ εις τέμενος, έν ώ δέν είχε τό δικαίωμα να έμβη. (Guy de Maupassant) Μ.

Όταν ύπερογός τις νοΐς πλανάται, ή πλάνη του έχει και αύτή τι τό ύπεροχον· δέν όμοιάζει προς τάς πλάνας των μωρών και των στενοκεφάλων.

Άνθρωπος άνήθικος έπαγγελόμενος τόν ήθικοδιδάσκαλον είνε ληστής μετρημεσμένος εις χωροφύλακα. Η μόνη του επιθυμία είνε να μη ύπάρχουν παρά μόνον ήθικοί άνθρωποι και άσός! διά να τους εκμεταλλεύεται.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ Η ΜΠΕΣΣΑ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ.

Έν τινι των τελευταίων φύλλων του γερμανικού περιοδικού Ά λ λ ο θ α π ή ς (Ausland), έδημοσιεύθη ή κατωτέρω περιγραφή άλβανικών έθίμων, ήν έκρίνκειν άξίαν μεταφράσεως πρό πάντων διά τήν περίεργον όμοιότητα τούτων προς τά των ήμετέρων Μανιατών. Η υίοθεσία του φονέως υπό τής συγχωρούσης τούτον οικογενείας του φονευθέντος είναι και μέχρις αυτών των τόπων τής συγγνώμης σχεδόν άπαραλλάκτος προς τό λεγόμενον ψυχικόν των Μανιατών, ήτοι τήν διά τής εισποιήσεως του φονέως εις τόν οικον του φονευθέντος επισφράγισιν τής συνδιαλλαγής των άντιμαχομένων οικογενειών.

Οι Άλβανοί, λέγει ο γερμανός συγγραφέας, συνειθίζουσι να τρέφωσιν άρρενας χήνας εις χηνομαχίας, ως οι αρχαίοι Έλληνες έτρεφον άλεκτριούνας και όρτυγας εις άλεκτριουμαχίας και όρτυγομαχίας. Διά διαφόρων έρεθιστικών χόρτων καθιστάσι τους χήνας τούτους θυμοειδείς και μαχημούς, όστις δέ προπαρασκευάζη καταλλήλως προς τόν σκοπόν τούτον χήνα παραγγέλλει εις κήρυκα να διαλαλήσθ ανά τάς ρύμας του χωρίου ταύτα: « Όποιος έχει χήνα καλόν, ως τόν φέρη μαζί του διά να τους βάλλωσιν εις τό άλώνι να πιασθούν ». Περί τά τέλη Αυγούστου του παρελθόντος έτος διελάλησεν ο κήρυξ έν τώ χωρίω Κάτω Ρόγιζα τοιαύτην τινα πρόκλησιν. Και ταύτην άκούσας εύπρόσ τις Άλβανός παρέλαβε τόν χήνά του και έπορεύθη εις τόν τόπον του άγώνος. Έκει δ' έπερίμενεν αυτόν ο άντίπαλος επί παρουσία και έκαστοςύος άλλων θεατών. (Ο περί πάντων αγών, επί δίωρον παραταθείς, έμεινεν άμφοτεροσ' αλλά μετ' όλίγον ο έτερος των χημών έφάνη προδήλως ότι έμελλε να καταβληθί. Ο κύριός του έπεχείρησε να τόν βοηθήσθ, έμποδίσθη όμως υπό του κυρίου του νικητού χημός' όργισθείς δ' έκείνος έσυρην εκ τής ζωνης τήν πιστόλαν του και πυροβολήσας τόν άντίπαλόν του, τόν έφόνευσεν. Ο φονεύς έτράπη εις φυγήν εις τά όρη, όπου παραχρημα κατεδίδωσαν αυτόν οι συγγενείς του φονευθέντος. Η δίωξις διήρκεσε πολλάς ώρας' επί τέλους ο έγκληματίας, κατιδών ότι ή σωτηρία του ήτο άδύνατος, διηυθύνθη προς τό χωρίον και κατέφυγεν εις τήν οικίαν του θύματος του.

Είς τήν αίθουσαν έκειτο ο νεκρός του Άσσου και παρ' αυτόν έκάθητο ή γηραιά μήτηρ αυτού, μοιρολογούσα και κοπτομένη επί τώ θανάτῳ του μονογενοΰ υίου της. Ο φονεύς απέθηκε τό όπλον του εις μίαν γωνίαν και είπε:

« Είμαι 'ς τό σπίτι σου, βόηθα με και και δός μου μ π έ σ σ α, γιατί με κυνηγοΰν να με σκοτώσουν».

Τους δέ λόγους τούτους επανέλαβε πολλάκις, μέχρις ότου ή γραιά οικοδέσποινα συγκατατέθη να δώσθ τήν μ π έ σ σ α ν. «Ότε δ' οι διώκται έπληθίσασαν εις τήν οικίαν, ή μήτηρ του νεκρού Άσσου έστη εις τό κατώφλιον και έκαμιν σημεϊον με τό μαντήλιόν της ότι δέν έπετρέπετο ή εισοδος. Οι διώκται διεσκορπίσθησαν και μόνος έμεινεν εις τήν αύλήν ο πατήρ του φονευθέντος' ότε δέ πάντες άπεμακρύνθησαν

εις ίκανόν διάστημα, εισήλθεν εις τήν αίθουσαν, και είδε καθήμενον πλησίον τής γραιάς τόν φονέα του υίου του.

« Έδωξ έξω, τόν επήρχ άπάνω εις τόν όρτον μου » είπεν ή μήτηρ του Άσσου προς τόν υίου τής.

Ο γέρον ούδέν άντέλεξεν, αλλά άποθέσας τό όπλον του εις τήν γωνίαν, ήπάσθη τό ψυχρόν μέτωπον του υίου του και έζήλησεν, ένκ φρονιτήρ περι τής ταφής. Η δέ γραιά λαδούσα εκ τής χειρός τόν ίκέτην τόν έφρην εις τά όρη και ότε έφθασαν εις τόπον άσφαλή τῳ είπεν:

« Έδώ τελειώνει ή μπέσσα μου. Κύτταζε τώρα να γλυτώσθ όπως μπέρθς. »

Όταν τελειώσθ ή μπέσσα, αρχίζει ή εκδικησις. Όσον δέ μεγαλητέραν όψην εκδικήσεως αισθάνονται οι συγγενείς του φονευθέντος, τόσον δραστηριώτεροι είναι άγ' έτέρου αι ένέργειαι των συγγενών του φονέως περι συνδιαλλαγής. Η κατάσταση αύτη διήρκεσε δύο ολοκλήρους μήνας.

Τέλος ήμέραν τινα συνήλθον άπαντες οι οικείοι του φονέως και αποφάσισαν να ίνατεΰσων τόν πατέρα του νεκρού να χαρίσθ τό αίμα εις τόν φονέα. Η έπίκνησαν λοιπόν όλοι σύν γυναιξί και τέκναις, ένκ μεταδύσιν εις του πατρός του Άσσου. Ηρσεπορεύετο δέ ο φονεύς, τήν κεφαλήν έχων τυλιγμένην με μανδήλιον, και κρεμασμένον εκ του λαιμού με τό στόμιον προς τά κάτω τό όπλον, τό όργανον του φόνου. Όπισθεν του φονέως έβαδιζον δύο των φίλων του, και μετ' αυτούς ήκολούθει ή οικογενειακή συνοδεία. Ηλκισιάσαντες δ' εις τήν οικίαν του εκδικητού ήρχισαν πάντες να κραυγάζωσιν ως εξ ένός στόματος. « Άμάν! άμάν! » Αι ίκετήρια κραυγαί έξηκολούθησαν μέχρι τής μεσημέριας, μέχρις ότου απερίσισαν οι έχθροί να δώσωσι συγγνώμην. Έζήτηθε λοιπόν ο γέρον του φονευθέντος πατήρ και έπορεύθη προς τόν όμιλον των ίκατών. Ο φονεύς έγονάτισεν ένώπιόν του, παραδίδων εις χείρας αυτού τήν ζωήν του, πάντας δ' οι παριστάμενοι επανέλαβαν τον Άμάν! άμάν! ο γέρον λαδών τό όπλον του φονέως τό έφρηξεν εις τόν άέρα, έλυσε τό καλύπτον τήν κεφαλήν του μανδήλιον και τόν έφιλησεν, δεικνύων ούτω, ότι τόν συγχωρεί. Έπειτα έφίλησε κατά σειράν και όλους τους άρρενας συγγενείς του φονέως, και λαδών τούτον εκ τής χειρός τόν εισήγαγεν εις τήν οικίαν, όπου παραχώρησεν αυτώ τήν θέσιν του φονευθέντος υίου του. Έπερατώθη δ' ή τελετή διά συμπεσίου έν τή οικία του πατρός παρατεθέντος και διαρκέσαντος τρεις όλας ήμέρας.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Οι έν Λονδίω βιβλιοπώλαι Longmans ήγγέρασαν τό δικαίωμα τής εκδόσεως τής περιγραφής του εις Γροιλανδιαν πλοΰ παρά του συγγραφέως Nansen άντι 2500 λιρών στερλινών. Η τιμή αύτη και έν Άγγλία, όπου ή άμοιβή των συγγραφέων είναι ύπέρογος, θεωρείται ούχι εκ των συνήθων.

— Έπειδή ή Γαλλική Βουλή δέν ενέκρινε τήν

εκ 550 χιλ. φράγγων πίστωσιν προς άγοράν τής εκδόσεως του Μιλλέ «Angelus» ο άντιπρόσωπος των γαλλικών μουσειών εις έν κατεκυρώθη ή ειρών αύτη έδήλωσεν εις τήν συναγωγισθείσαν έν τή δημοκρασία Άμερικανικήν έταιρίαν των καλών τεχνών ότι ο πίναξ του δικσέμου ζωγράφου είναι εις τήν διάθεσιν αύτης.

— Έν τή σχολή των ανατολικών γλωσσών έν Παρισίσις ύπέστη επ' έσγάτων λίαν ευδαίμωνος εξετίσεις επί καθηγεσία εις τήν τουρκικήν και τήν περσικήν γλώσσων ναόνις τις Παλβουτι ένδραμι. Τα παρισινα φύλλα γράφουσιν ότι είναι αύτη ή πρώτη γυνή, ή άποφασίσασα ν' άσχολήθθ εις τήν σπουδήν των δυσκολωτάτων ένκειων ανατολικών γλωσσών.

— Παρά τῃ βιέλισσάλλη Quantin έν Παρισίσις εξεδόθη τόμος περιέχων δύο άνέκδοτα δράματα του Ούγκιό. Άλλ' έν ώ ζώντος του ποιητού ή εκδοσις και του ελάχιστου έργου αυτού έθεωρείτο ως μέγα φιλολογικόν συμβάν, τά δύο ταύτα νέα δράματά του παρήλθον σχεδόν άπαρατήρητα. Η τοιαύτη άδιαφορία του κοινού δέν είναι όλως παράλογος, ούδέ προέρχεται εξ αισθηματος άπιστορίας' μάλλον δέ φαίνεται ότι τά δράματα ταύτα ούδαμώς πληροΰσε τάς προσδοκίας ως διεγείρει έργον εισυδήποτε του Ούγκιό. Έν τούτων, Amy Hobart επ' γραφόμενον, έχει μέν ύπόθεσιν ειλημμένην εκ μυθιστορημάτος τινος του Βάλτερ Σκώτ, έποιήθη δέ πρό του 1829 διδασχθέν δ' από σκηνης άπέτυχε' ο ποιητής δέν έθεώρησεν ίσως άδικον τήν κρίσιν των θεατών, άφ' ού δέν ενέκρινε να εκκαλέσθ αύτην ένώπιον του κοινού θεημάσειων τό έργον του. Το δ' έτερον των δραμάτων, οι Διδυμοί (les Jumeaux) ύπόθεσιν έχει τήν ιστορίαν του σιδηρού προσωπίου, έποιήθη δέ τῳ 1839 και έχει μέν τινας δραματικότητας σκηνάς, αλλά είναι άτελής διότι έλλείπουσιν αι δύο τελευταία πράξεις και μέγα μέρος τής τρίτης.

— Σπανίαν οικογενειακήν έορτήν έώρτασε κατ' αυτάς άνδρόγυνόν τι έν Βιέννη. Καθ' ήν ήμέραν έτέλει τήν πεντηκονταετηρίδα των γάμων του, τούς χρυσούς κελουμένους γάμους, ή προσδύτερα θυγάτηρ των ύπερ-εβδομηκοντούτων συζύγων μετά του άνδρός αυτης έτέλου τήν εικοσιπενταετηρίδα των γάμων των, τους άργυρούς γάμους, και ή κόρη ταύτης ένυμφεύετο. Έν τῳ αυτώ ναφ, έν τῳ όποιω ηγλόγηθησαν οι γάμοι τής έγγονής και θυγατρός των πανηγυριζόντων άνδρόγυνων, άνενιώθησαν δι' ιεροτελεστίας κατά τό επικρατούν έθιμον και οι γάμοι των προσδύτων γονέων και πάππων.

— Έμπορικός τις οικος έν Βοστώνη τής Άμερικης έπεμψεν επ' έσγάτων εις Ιαπωνίαν φορτίον όλων κρινολίνων. Έν παλαιωθέντα έν Εύρώπη σур-μύν έσοφίσθησαν οι Ιαπωνοί να χρησιμοποίησωσι κατά τρόπον παράδοξον και παντελώς διάφορον του αρχικού προορισμού του. Διά τής προσθήκης ελίγου ύφάσματος και μιξς ράβδου μετεποίησαν τά κρινολίνα εις άλεξήλια και άνεξίβροχα, από τά τεράστια έκείνα τά συνήθη έν ταίς συνιαίς και ταίς ιαπωνικαίς χώραις.

— Έν Καινισέβερη τής Ηρωσσίας έτελεσθησαν τά έγκαίνια έμπορικού μουσειού ήλεκτρών' τό κατάστημα τούτο κατά τήν πρώτην ήμέραν τής συστάσεως του είχεν εκτεθειμένας προς πώλησιν τριακοντα-

κισχίλια τεμάχια ήλεκτρων, ών άλλα μὲν ἔχουσιν ἐπιστημονικὴν, ἄλλα δὲ μόνον ἐμπορικὴν ἀξίαν.

— Καθ' ἃ γράφουσιν ἐκ Ρώμης πρὸς τὴν Πολιτικὴν ἀνταπόκρισιν τῆς Βιέννης, ὁ Πάπας καθ' ἐνάστην σχεδὸν ἡμερῶν ἐν τῇ Δέσφῃ Πίου τοῦ Δ', ἠκολογημένη ἐν τοῖς κήποις τοῦ Βατικανοῦ. Μεταβαίνων ἐκεῖ ἄμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου, ἀποχωρεῖ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ὁ Πάπας εἶναι μὲν εὐθυμὸς ἀλλὰ καταπεπνημένος σωματικῶς, ἡ δὲ υἰεῖα του δεῖται πολλῶν προσφάσεων. Ἡ μνημονευθεῖσα λέσχη ἀνεκαινίσθη ἐπ' ἐσχάτων, εἶναι δὲ πολυτελέστατα ἐσκευασμένη· τὰ ἐξοδα τῆς ἀνεκαινίσεως ἑνὸς μόνου δωματίου ἀνήλθον εἰς 100,000 φράγκων.

— Μεταξὺ τῶν πολυκρήμων δώρων, ἅτινα ἔλαβεν ὁ Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως συναριθμεῖται καὶ πυξίς ἐκ σανταλίνου ξύλου, περιχλειούσα λιμπρὸν τυπωμένην ἱστορίαν τοῦ Πύργου τῆς Σιγῆς, δώρον δύο Παρσῶν. Ὁ Πύργος τῆς Σιγῆς, οὗ ὁμοίωμα ἐν μικρῷ εἶναι ἐπιθειμένον ἐν τῇ ἐκθέσει, κείμενος οὐ μακρὰν τῆς Βομβόνης, εἶναι τὸ κοιμητήριον τῶν ἐν Ἰνδικῇ Παρσῶν ἢ Πυρολατρῶν, οἵτινες δὲν θάπτουσι τοὺς νεκροὺς των, ἀλλὰ τοὺς ἐκθέτουσιν ἐν τῷ πύργῳ ὁρᾶν εἰς τὰ ὄρνεα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΘΕΣΣ ΟΦΡΕΟΠΑΓΙΣ

Τὴν εἰδησὴν δημοσιεύουσιν ἡμερικανικὰ φύλλα καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς δύναται νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῆς. Τεράστιος ὄφις ἐξεγερθεὶς τῆς χειμερινῆς νάρκης ἐξῆλθε πρὸς ἀναζήτησιν λείας καθ' ὅδον εὐρὴν ἕνα ἀγούτην (τριωνκτικὸν ζῷον τοῦ γένους τῶν δασυπρώκτων), τὸν ὅποιον κατὰ τὸ σύστημα τῶν μεγάλων ὄφειων κατέπιεν ἀκέραιον. Μὴ κεραιθεὶς ὅμως ἐκ τῆς ἀνεπαρκούς ταύτης τροφῆς ἐξηκολούθησε βραδέως τὸν δρόμον του πρὸς συμπλήρωσιν αὐτῆς. Φθάσας δὲ πρὸ τινος φράκτου προσεπάθησε νὰ διέλθῃ διὰ τῶν κίγκλιδων αὐτοῦ καὶ κατέρωσε νὰ ἐμβάσῃ τὸ σῶμά του, ἀλλὰ μένον μέχρι τοῦ μέρους ὅπου ἦτο τὸ καταπαθὲν ζῷον, διέτε ἕνεκα τῆς ἐξογκώσεως τῆς κεφαλῆς δὲν ἔχρωρε νὰ περάσῃ ὅλον. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὐρισκόμενος ὁ ὄφις βλέπει πλῆθειν ἄλλον ἀγούτην, καὶ μὴ ἀναλογισθεὶς τὰς συναπειὰς τῆς ἀπληστίας του κατέπιε καὶ ἐκεῖνον. Ἡδὴ ὅμως, ἐξογκωθέντες καὶ τοῦ ἐντὸς τοῦ φραγμοῦ μέρους τοῦ σώματός του, δὲν ἠδύνατο οὔτε ἐμπρὸς νὰ κινήθῃ, οὔτε νὰ ὀπισθοχωρήσῃ· καὶ εἰς τοιαύτην στενόχωρον θέσιν εὐδύντες αὐτὸν ἄνθρωποι τινες τὸν ἀπετελείωσαν μετὰ μεγάλης εὐκολίας.

ΚΑΙΝΙΣΤΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Συχνάκις βεβαίως αἰ πεπολιτισμένοι γυναῖκες παραβαίνοσι τὸ παράγγελμα τὸ διδάσκον ὅτι ἄριστα εὐωδιάζει μόνη ἢ μὴ ἀλειφομένη μὲ μύρα γυνή· ἀλλ' ὄσσην καὶ ἂν κάμωσι κατάχρησιν τῆς μυρεψικῆς τέχνης οὐδέποτε θὰ δυνηθῶσι νὰ φθάσωσι κατὰ τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν ὀξύτητα τῶν ἐσμῶν τὰς βαρβάρους ὁμοφυλίου των τοῦ ἐν Ἀφρικῇ Σουδάν. Αἱ ἐκεῖ γυναῖκες καπνίζονται κυριολεκτικῶς καὶ ἀπὸ μακρᾶς ἀποστάσεως αἰσθάνεται τις τὴν προσέγγισίν των, ἂν ἔχου-

σι καλλωπισθῇ ἀρτίως. Ἐκ φύσεως ἔχουσαι ἰσχυρὰ νεύρα, εὐκολώτατα δ' εὐρίσκουσαι ἀρωματικὰς οὐσίας, ὅποιας ἀφθονωτάτας παράγει ἡ χώρα των, ὑποβάλλουσιν ἑαυτὰς ἀπαξ καθ' ἑβδομάδα εἰς τακτικὴν καὶ παρατεταμένην καπνισμόν. Παρ' ἐκάστην καλόδην εἶναι ἐσκευασμένος βόθρος, τὸν ὅποιον ἀπὸ τοῦ σκοποῦ του δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καλλωπιστικόν, ἔχων βάθος μὲν 30 ὑφειλατομέτρων περίπου, διάμετρον δὲ 25. Ἐν αὐτῷ θέτουσιν ἀνημμένους ἀνθρακας, ἐφ' ὧν ρίπτουσι κανέλλαν, γαρύφαλλα, λίθανον, μύρραν, σαντάλινον ξύλον καὶ ἄλλα ἀρωματικὰ ξύλα. Κάθεται δ' ἐκάστη γυνὴ ἡμίγυμνος παρὰ τὸ βόθρον, σκεπάζουσα διὰ σινδόνος καὶ τοῦτον καὶ ἑαυτήν, ὅπως μὴ ἀπολεσθῇ οὐδ' ἐλάχιστον μῶριον τοῦ πολιτισμοῦ καπνοῦ. Ἀφ' οὗ μείνη οὕτως ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας καὶ πλέον, ἀποχωρεῖ περιρρεομένη ὑπὸ ἰδρώτους καὶ σχεδὸν ἡμίψητος, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς καπνισμένη.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ ἌΣΜΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΓΓΑΙΩΝ Ἐν Καστελλορίζῳ.

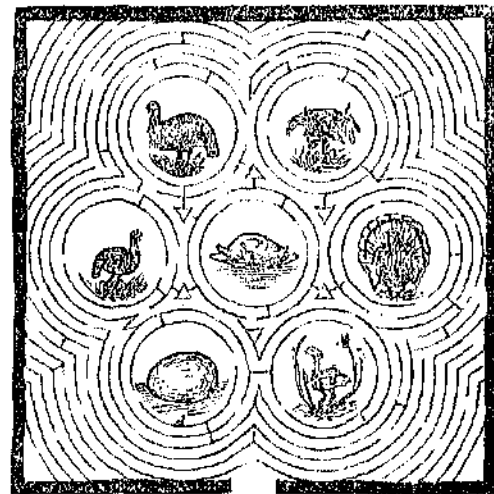
[Ἦν ἀνεκδοτὸν συλλογῆς θεμάτων ἡμεῶν τοῦ κ. Α. Δικωνιάνου].

Ἐσάν τὴν ἡμερὴ στουθῆ π' ἀπλώθει 'ς τὸ χωρῆφι,
τὰ νὰ γεμίση πλῶρη σὺς σφουγγάρην τσαὶ μελῆφι.
Τώρα 'ναμ Μὰς, τώρα 'νοιεῖ, τώρα 'ναν καλουτσαίρι,
τώρα τὰ σφουγγαρόπουλα θὰ πᾶν ναυραῦν τὴ ξέρη.
Ἐθ' ἀγαπᾷ τὸ σφουγγαρῶν τὸ θάλασσοθρεμένο,
τοῦ 'ν' ἀφ' τοῦ τῶμα δροσερός, τὸ 'ἀφ' τοῦ κουπὶ 'δρωμένο.
Ἡρὲ σφουγγαρᾷ περιχάσε τσονούργιον περιβάλε,
τοῦ δὲ σὲ λείπουσι αἱ γαράϊς σπειμῶναν καλουτσαίρι.
Τοῦ σφουγγαρᾷ τὸ μαῖοι 'ς τὴν ἀκσαν γαίτην ἔσει,
τὸ 'ὅποιος 'μιλᾷ γιὰ ἄλλου του μεῶλον κρῆμαν ἔσει.
Νὰ μουν τὸ σκακιλάτσι σου τ' ἀπόσει τοῦ λαμοῦ σου,
τσαὶ σὸθ θὰ δίης ἀραπιάν ἐ Παναγιᾷ μαζὶ σου.
Νὰ χαμηλώναν τὰ βουνὰ νὰ 'θάρουν τὴν Μαντρούγα,
νὲ 'θάρουν τσαὶ τὸ σφουγγαρᾷ μετὰ θρεμμένα ρούγα.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Ἡ λαβύρινθος.

Ἀπὸ ποῖον δρόμον ἐπέρασε τὸ αὐγὸν διὰ νὰ γείνη γαλλόπουλον καὶ βαθμηδὸν τέλειος γάλλος καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ψηθῇ.

(Ἡ λύσις εἰς τὸ προσεχές).